Nagyvárad, 1896. II. évfolyam 214. szám. Vasárnap, szeptember 13.

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . . 6 frt — kr.
Negyedévre . . . 1 » 50 »
Helyben házhoz hordva:
Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:
Egész évre . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . 2 » 50 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apácza-utca 8. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 13.

A habarék.

Aki figyelemmel szemlélte a bünvádi perrendtartásról szóló törvényjavaslat tárgyalását, annak bizvást feltünhetett két körülmény: az ugyanis, hogy az Apponyi Albert gróf vezetése alatt álló nemzeti párt alig vett részt a vitában, a párton-kivüliek s a Kossuth-frakczió teljességgel távol tartották magukat tőle; a másik jelenség pedig az volt, hogy az Ugron vezetése alatt álló függetlenségi párt csak ugy immel-ámmal opponált a kormánynak, holott a budapesti ügyvédi kar fölhivására majdnem az egész országban megmozdult a jogász-világ a javaslat ellen. Igy történt, hogy az 500 §-ból álló bünvádi perrendtartás négy nap alatt általánosságban és részleteiben letárgyalva harmadszori olvasásban is elfogadtatott.

Igaz ugyan, hogy az igazságügyminiszter több pontot elejtett javaslatából, hogy igy — mondá — annak tárgyalását s elfogadását megkönnyitse; de igy is megmagyarázhatatlan volna az a lanyha vita s gyors elintézése, ha a kulisszák mögől ki nem szivárgott volna a hir, hogy formális paktum előzte meg a nyilvános tárgyalásokat.

A kormány ugyanis paktált minden párttal.

Ez magában véve nem eshetnék kolyy kifogás alá; mert elvégre is, ha a parlament különböző pártjai valamely kérdés megoldására nézve egyezségre tudnak jutni, ez még elismerést is érdemel.

Ámde másról van itt szó.

A kölcsönös engedékenység a bünvádi perrendtartás kérdésében csak köpönyegül szolgált amaz alkudozások leplezésére, melyeket a választók háta mögött az ő rovásukra folytatnak az ő képüknek viselői: egyfelől a mandátumok kölcsönös biztositása czéljából, másfelől személyes érdekek kielégitésére.

Most osztják föl ugyanis egymás közt Magyarországot választó-kerületenkint, ezután pepig a különböző konczokat, állásokat. előnyöket, mindazt, ami megkivánni való van még ebben az országban akár társadalmilag, akár anyagilag.

Összehabarodott ekképpen kormánypárt s ellenzék, azok, akik egymást különben minden alkalommal elvtagadással, sőt hazaárulással vádolták: 67-esek, 48-asok és 49-esek, mint Noé bárkájában az Isten különböző szelid s ragadozó teremtményei, szépen megférnek egymás mellett a közös jászolnál, melynek neve megalkuvás, jelszója »adok, hogy adj«.

Mellékes kérdés ily körülmények között, lesz-e fuzió vagy sem. A paktum, az megvan. És ez kevésbbé őszinte, mint a fuzió.

A választókat ugyanis még mindig a régi, elcsépelt pártprogrammokkal és pártelvekkel biztatják, voltaképpen pedig maguk sem hisznek bennök.

Vannak ugyan dicséretes kivételek, de ezek, legyenek különben bármily tiszteletreméltók, a nagy tömeg mellett nem jöhetnek számba.

Azért a kormány, mely vesztét érezve, paktált az ellenzékkel. biztositottnak véli állását; az ellenzék különböző árnyalatai pedig, melyek félreverték már a harangot országszerte, a mandatumok megtartása fejében kezes báránynyá lettek — csak a pártlapok veszekednek egymással mérgesen, nehogy a választók valahogyan rájöjjenek a kulissza-titkokra és arra, hogy öket csak eszköznek tekintik, annak, amit a német »stimmvieh-«nek »szavazó barom«-nak nevez, aki jó, mikor szükség van a voksára, egyébként pedig »hallgas« a szerepe.

A választók azonban aligha fognak ebbe belenyugodni. Meg fogjuk azt majd látni a képviselő-mozgalmak idején.

És éppen emiatt annak az összehábarodásnak nagy s üdvüs következményei lesznek. Meg fog indulni ugyanis az a nagy jegeczedési proczesszus, melynek folyamában el fognak válni az elvek s közjó diadaláért kűzdők a régi, hitelüket vesztett pártzászlóktól, hogy az op-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Török időkből.

Irta: **PRIGL OLGA.**

Magas, mohlepte kősziklák, mélységes szakadékok fogták körül az apró falut, a Lázár Miklós faluját.

Ő sem volt túl azon, se más. A hegylejtő déli oldalán megtermett számukra a szükséges búza, kukoricza, s a helyenkint zöldelő üde gyepszőnyegen selyemszőrü kecskék legelésztek.

S Lázár Miklós meg volt elégedve a sorsával, meg mint a többi.

Nem úgy Lázár Izsák.

Hja, nagy idő nyomta az öreg roskatag két vállát, sok mindent élt keresztül. Órákig elmesélgetett fényes multról, régi dicsőségről, mikor még szabad nép voltak. Szabad volt az igaz Istent imádni, terményeikből nem vett vámot más ember fia s nem vitték ki a selyemkecske szőréből készült finom pehely- kelmét turbánnak a török főurak—, s lenge csábos öltözetnek a bajadérek számára.

Vajmi kevesen élnek már abból az időből, ő tán az egyedüli, — vén fatörzs, melyet még nem döntött le az idő szele, s nem emésztettek meg a hosszu élet őrlő férgei.

Bár elment volna ő is azokkal, — de neki a sirba se lenne nyugovása. Nem! — az ő fejénél nem lesz turbános fejfa, őt harangszó fogja sirjába kisérni. Harangszó! — az az édes fájdalmas csöngés-bongás, mely sirva viszi magával a lelket, s fohászra készti ezrek ajakát.

Több mint ötven esztendeje hallgatnak azok immár. Kötelüket elrágta a patkány, a pusztitó moly-féreg, oldalukat belepte a pókháló s a vastag penész. A templomzár is berozsdásosodott. ötven esztendeje nem forgott abban kulcs. Nem! — de Lázár Izsák mégis bejárt a templomba imádkozni.

Titkosrejtek ajtón lopódzott az elhagyott, csöndes éjszakán. Felment a toronyba, s óraszámra leste a csillagok járását

Mert Lázár Izsák hitt a csillag jóslatokban. Ötven esztendővel ezelőtt kereszt alaku csillagképlet jelent meg neki a mennyboltozaton. A Krisztus keresztje. Majd egy óráig libegett előtte, aztán hirtelen kettétörött. Azóta a törött részek nap, nap után jobban távolodnak egymástól. — Lázár Izsáknak meg egyre fehérebb lesz a haja.

A faluban a török népség száma mind jobban szaporodik, karcsu minarettek emelkednek ki az alacsony házak közül, imádkozó dervisek rikácsoló hangja sivit bele az éjszakába.

— Én édes Jézusom, én igaz Istenem! — sóhajtja az öreg Lázár Izsák.

— Alláh nagy! Alláh az egyedül való és igaz! — rikoltja künn a dervis.

Lenn a faluban sápadtképü, nyulánk fiu támászkodik a falhoz, és sovárogva tekint fel az erkélyre.

— Fatime! — ejti ki aztán halkan — Fatime!

Karcsu leányalak jelenik meg, — fehér ruhájával játszik az alkonyszellő, s hizelkedve enyeleg a futó-rózsa.

— Te vagy Miklós — szólal meg félénken.

— Én . . .

A leány lenyujtja habkezét, a fiu homlokához szoritja azt, s egybeolvad tekintetük.

— Álmodtam, — mond az ifju. Meghallgatod ? —

— Beszélj, boldogságom.

— Ott ültem a sziklatetőn, az ördög-barlanggal szemközt. Hisz ismered e helyet. A sötét, mélységes üregnek, — mely a hegy oldalába vezet — se hossza, se vége. Ott aludtam el, s a nélkül, hogy a szememet lehunytam volna. Igen. S egyszerre valaki kézenfogott. Lenge, égi tünemény, — követtem. Bevezetett a mélységes sziklaüregbe; sötét volt, irtóztatóan sötét volt, Helyenkint világitott csak egy-egy tűz-torok, izzó láva tömeg zubogott abban pokoli fényt árasztva. Mi csak mentünk tovább, egyre tovább. Mérges- kigyók sziszegtek mellettünk, egy-egy rejedé-

Szülők b. figyelmébe! Iskola év kezdetére gyermekeknek czinók, kalapok, ingek, gallérok és kézelők, zsebkendők, harisnyák. Fábry Testvéreknél NAGYVÁRADON

portunizmus, utilitarizmus, koncz- s czimlesés helyett és a klikk-gazdálkodás helyett a polgárok szellemi, erkölcsi s anyagi közös érdekei szerint csoportosuljanek pártokká.

Ennek előjelét láthatjuk a különböző szak-kongresszusokban, melyek mind speciális parlamenti képviseletet követelnek s reformokat, törvényreviziókat, mint a technikusok, iparosok stb. nagygyülései, vagy a néppárt népgyülései.

A mostani összehabarodásból ekképpen bizton ki fog kerülni az annyira szükséges uj pártalakulás uj jelszók alatt uj, valóban közérdekü, nemzetiebb s hazafiasabb czélok elérésére. Be fog ez következni bizonyosan, mert elvégre is az egész nemzetet nem lehet titkos paktumokkal megtéveszteni, sem valamennyi választót megvásárolni vagy erőszakkal lefülelni.

A habarékból, a salak leülepedése után, okvetlenül kell, hogy az eszményi közjavak tiszta képviselete kiváljék.

A temető-kérdés Nagyváradon.

A nagyváradi temetők rendezésének kérdése már nem mai keletü; évek óta tanakodnak a városházán, hogy miként lehessen az ügyet a legczélirányosabban megoldani. A kérdés rendezését a belügyminiszter is sürgeti s hogy az ügy el ne aludjék, minden három hónapban jelentést kér a dolog mibenállásáról.

Most kilátás van rá, hogy még is csak rendezik majd Nagyváradon a temető ügyét.

A Gilányi-sor mellett levő temetőt már bezárta a város; ugyancsak ilyen elbánásban részesülnek az ősii, a Zöldkerti és a v.-velenczei temetők, a melyek már különben is megteltek.

Ezek helyett azt tervezi a főmérnök, hogy Olasziban a Nagytemető megmarad jelen állapotában, de a Körözs balpartján levő városrésznek, tehát Ujváros-, Külváros-, Katonaváros- és Csillagvárosnak a Boné-kut mellett lévő Rulikovszky-temetőt alakitják át központi temetővé.

A jelenlegi temetőt természetesen rendezni és kibőviteni kell, hogy a czélnak megfelelhessen. A főmérnök tervei szerint parczellákra lenne az osztva s az egyes keresztény vallásfelekezetek temető helyei elkülönittetnének. A katholikus részen diszes kápolnát tervez, azonkivül egyforma területek tartatnának fenn családi sirhelyeknek, a melyeket természetesen vételáron szereznének meg az illetők. A kapu előtt a kocsik részére megálló helyet létesitenének. Tervbe kell itt venni a majdnem létesitendő villamos vasut közlekedését is.

A kibővitéshez a temető felett levő szántóföldből csatolnának annyi területet, amennyi időnként szükséges.

Természetesen még sok függő kérdést, mint a temetők kaszálásának haszonélvezete stb., előbb tisztázni kell s az eddigi haszonélvezőknek kárpotlást köteles a város nyujtani.

Rendezni kell továbbá a ev. ref. felekezettel szintén a terület kérdését. Felmerült ugyanis, hogy a ref. felekezet egy területet más czélokra már régóta használ, mint a melyre a várostól nyerte. Ezelőtt 17 évvel a helybeli ev. ref. felekezet területet kért temető számára a várostól. A Rulikovszky temető felett 3 holdnál nagyobb területet adott át a város ev. ref. temetőnek, de ezen területre az idő óta még egyetlen halottat sem temettek. E helyett azonban az előbbi években a felekezet kiadta a temetőnek adott területet évi 15 frt bérért kaszálónak; a későbbi években pedig már szántóföldnek használták s 50 frt bért szedett érte az ev. ref. felekezet. A főmérnök terve szerint a város ezen területet visszaveszi s ev. ref. temetőnek a jelenlegi sirásó által használt területen jelölne ki temetőt.

Ugy értesülünk, hogy többen a törvényhatóság felekezetnélküli liberális tagjai közül azt akarják, hogy a tervezett központi temető szintén felekezetnélküli legyen, hogy ugyanis a zsidók kötelesek legyenek reformátusok közé temetkezni.

Ezen szándék ellen izraelita polgártársaink körében mozgalom indult meg, mely már eleve is a leghatározattabban tiltakozik a közös temető terve ellen és minden erejével amellett lesz, hogy minden hitközség a közösen bekeritett területen külön temetővel birjon. Ehhez mi is csatlakozunk.

A katholikus egyház ugyanis megszenteli azon helyet, a hova hiveinek porhüvelyét helyezi s a kötelékében elhunyt hivek haláluk után is tagjai maradnak szentegyházunknak.

Nekünk is tiltakoznunk kell tehát az u. n. közös temető létesitése ellen már a felekezetek közti béke megóvása miatt is, nehogy például az esetleg egy időben és egy helyen tartandó különböző felekezet szerinti temetések körül a kegyelet rovására kellemetlenségek, vallási surlódások forduljanak elő.

Nagyárad város törvényhatósági bizottságának többsége bizonyára sokkal inkább szivén viseli a vallási békét és halottaink iránt való kegyeletet, semhogy ama felekezetnélküli fondorlatoknak, melyek a vallásos érzületet sértik, helyt adjon a temető-kérdés végleges megoldásánál.

A képviselőház ros-hasonah-ja.

A képviselőház szept. 12-iki ülése emlékezetes marad parlamentünk történetében. A mostani ház tulélte magát; a pártok pakliznak, egyesek trafikálnak. Azt lehet mondani, az egész képviselőház a zsidó ujévet tartja, mind megbocsátották egymásnak, amit egymás ellen vétettek.

A Kassits-ügy erre csattanós adat.

Aki visszaemlékezik azokra a szenvedélyes vitákra, melyek ez ügy különböző fázisai folyamában a képviselőházban lezajlottak, vagy csak arra az inczidensre, melyet a b. Podmaniczky és Kassits személyes esete ott szinrehozott: az menten azt fogja mondani, hogy valami büvös hatalom kicserélte az akkori t. Házat minden pereputtyostul együtt.

Ami különösen az utóbbi személyes ügyet illeti, ismeretes, hogy Podmaniczky Frigyes b. a kormánypárt elnöke Kassitsról a liberális párt klubjában oly nyilatkozatot tett, a mely a sértett felet arra inditotta, hogy annak szerzőjét rágalmazás s becsületsértés czimén büntető bíróság elé idéztesse. Ez utóbbi kérte a kiadatást, maga b. Podmaniczky is kivánta azt, hogy helyt állhasson szavaiért, de a képviselőház mentelmi bizottsága és most maga a t. Ház megtagadta a kiadatást a kormánypárt s ellenzék együttes megállapodása értelmében.

A tárgyalás valóságos engesztelési ünnep mókáját mutatja.

Senki a beavatottakon kivül se gondolta

---

sen beviláglott a nap. S mit láttunk? — csontokat, fehér csontokat.

A tünemény megszoritotta kezemet.

— Csak bátran, ne rettegj! — biztatott.

Egyszerre halaványfény derengett elénk, — aztán egy darab kék folt a menyből s kiértünk a szabad ég alá.

A sikságon beláthatatlan ember, katona állott csoportokba verődve, majd hirtelen harangszó, — a mit én még sohasem hallottam — rezdült át a levegőn. A katonák letérdeltek s hangosan kezdtek imádkozni: Miatyánk Isten . . .

— Látod ezek testvéreid, keresztények, — mondta vezetőm. Ők mentik meg szabadságtokat, ők adnak vissza az igaz Istennek.

Vérnek, sok vérnek kell elfolyni. Látod? — s ujjaival a messzeségbe mutatott.

Por s füstfelleg közt ellenség harczolt egymással. A lófarkas zászló a szűz Mária képével.

— Látod, mint hullnak a turbánok, mint vész a török. Az »Alláh segits» kiáltás egyre gyöngébb, s »Jézus« »Jézus« uralkodik mindenütt. Hallod? S igy győznek testvéreid a ti zsarnokaitok fölött. A minaretteket lerontják, a templom rozsdás zárában megfordul a kulcs, a pókháló lepte harangok megszólalnak. Diadalünnep lesz ez. Hálaének kél a keresztények ajkain. S látod amott? — szólt a tünemény újból.

Rózsaszin ábrázat, habfelleg között láttalak téged. A virág odahajlott aranyszin hajadhoz menyasszonyi koszorunak.

A boldogság érzete felébresztett, meg az estvéli harmat, mely arczomra hullott.

Mellettem a kőbe róva irást találtam. »Tégy úgy, mint álmodád« volt fölvésve rá.

— Fatime! nem a keresztény Isten küldte-e ez álomban angyalát hozzám, hogy népem megszabaditsam, s hogy boldoggá tegyelek téged, s engem? — Jól tudod, apám nem hagy téged addig feleségül venni, mig a keresztény hitre nem térsz. De hogyan? — mikor a keresztények is mohamedánok lesznek. A szultán, s a helytartó kényszeritenek rá, különben elveszik kis birtokainkat s nyomorubbnál nyomorubb sorsra juttatnak.

Igen Fatime, de győzni fogunk, még ma hajnalba útnak indulok.

A leány erősen szoritá az ifju kezét, s forró könycsepp pörgött alá liliom arczán.

— Alláh vezéreljen! — szólt aztán félig elfojtott hangon.

— Mondd Jézus nevében, — kérte őt az ifju, s megcsókolta a leány leomló szőke haját, fehér ruhája szegélyét.

— A dervis az imam utolsó versszakát énekelte, mig fönn a pókháló-lepte penészes toronyba az öreg Lázár Izsák csodálkozva vette észre, hogy a kereszt, — csillagképlet törött részei közelebb jöttek egymáshoz.

*

A testvéreket, — a hegyen túl táborozó keresztény sereget Miklós átvezette az ördögbarlang veszélyes, félelmetes üregén.

Ádáz harcz kezdődött. Véres turbánok hullottak alá, — jajsohaj nélkül halt meg a keresztény.

Mindenütt elől ment Lázár Miklós. Halovány arcza nekipirult a harcz tüzében, selymes fekete haját lobogtatta a szél.

— Előre! Jézus nevében! — kiáltá, — s a sziklafal szászszorosan adta vissza a hangját.

A keresztények győztek. Vörösen bukott a nap alá, szürke árnyak kerengtek az alkonyatban, fojtó füst, por telitette a levegőt.

Itt, amott haldoklók nyöszörögtek sápadt, vértelen arczokkal, túlnan a felperzselt török házak égő romjai terjesztettek kisérteties világot.

S a zürzavaros hangokba egyszerre hatalmasan rezgett belé a száz meg száz ajkról kelő ősi, hálaadó ének, s a rozsdás, penészes harang zúgott, búgott.

— Áldott légy Jézus! Áldott legyen a szabadulás órája! Áldott legyen a hős, — Lázár Miklós!

— Hol van Lázár Miklós? — dörögte utána a nép.

Lázár Izsák szakálára sűrűn hullott alá a köny, a boldogság könye.

— Meghalhatok, — meghalhatok! — töredezte. Hol van a fiam, hős fiam Miklós?

— Hol van Lázár Miklós? —

. . . Itt, amott haldoklók nyöszörögtek sápadt, vértelen arczokkal s a felperzselt török házak üszkös gerendái olyan rémes, kisérteties világot vetettek.

volna, hogy az utolsó napon, mely jámbornak és csöndesnek igérkezett, olyan pompás hecz következik, mint a Podmaniczky báró kiadatásának kérdésénél. Mikor megszavazták — Polónyi inditványára — hogy nem adják ki, akkor tünt ki, hogy a képviselő urak nincsenek 100-an, nem határozatképesek. Szilágyi Dezső gunyos mosolylyal mondá:

— Eszerint a szavazás semmis. Ha tudtam volna, nem is engedtem volna szavazni. Fölfüggesztem az ülést és szünet után névszerint fogom a képviseló urakat fölszólitani.

Erre pedig már évek óta nem volt preczedens. Mert ez azt jelenti, hogy aki igazolatlanul maradt el, annak levonnak a tiszteletdijából 5 frt 25 krt.

Nagy gaudium támadt egyes hiáuyzó neveknél. De különösen Hermann Ottó nevénél, aki tudvalevőleg kedvteléssel szokta szavazások előtt megszámláltatni, hogy szavazatképes-e a Ház.

— Nini a nagy számláltató! — kiabáltak mindenfelöl, — utólérte a falum! — okulhat maga példájáról.

Beöthy Ákossal is kaczagtató pech esett meg. Beöthy a vitában felszólalt, azonban — re bene gesta — eltáoozott. A katalógus olvasásnál hiába várták, nem volt jelen s Polónyiék vidáman dörzsölték kezüket.

— Ugy kell neki, mért keszélt ellenünk.

No de azért mégis Polónyi győzött. Nem adták ki az öreg Podmaniczkyt.

Polónyi s Podmaniczky fuzionált.

O. P. E.

Fölhivás a kath. sajtó munkásaihoz s barátaihoz.

A millenniumi katholikus nagygyülés egyhangulag, lelkesedve fogadta az irodalmi szakosztály előadójának a katholikus szellemü hirlapirok és irók egyesületének létesitésére vonatkozó határozati javaslatát. Ez csak bátoritotta azokat, a kik az *Országos Pázmány-Egyesület* alapszabály-tervezetét kidolgozva, katholikus irodalmunk munkásait hirlapilag szólitották föl a tömörülésre, hogy a mint azt az orsz. kath. kongresszus irodalmi szakosztályának előadója mondja: a katholikus iró és hirlapiró társadalmi helyzete, erkölcsi és anyagi érvényesülése biztositva legyen. Egy ujabb értekezleten a lehetőleg gyors megalakulás módozati fölött tanácskozva, elhatározták, hogy irodalmunk munkásait külön-kölön fölszólitják az egyesületbe leendő belépésre s őket a folyó évi szeptember hó 15-én délután 4 órakor a katholikus kör helyiségeiben megtartandó alakulu gyülésre is meghivják.

A megvalósulás előtt állunk! Az önzetlen lelkesedés könnyü és gazdagon jutalmazó munkája áll csak előttünk! Pehelysulyu terhet fogadva vállainkra alapithatjuk meg azon egyesületet, melyeek rendeltetése önerőnk fejlesztése. Magunkat és az utánunk jövőket biztositva, az eszmék harczához kovácsolunk törhetetlen fegyvereket. Érezni fogjuk, hogy nem állunk egyedül; mikor igazságainkat leirjuk, társaink szeretetéből is erőt meritünk. Magunk körül nemcsak a támadók zaját halljuk majd, akik senkitől sem jogositva fel, az emberiség nevében gunyolnak mindent, ami eszményi igazság, hanem társaink szavait is, akik a szeretet nevében küzdenek velünk az eszményi tökélyetesedésért.

Társaink kézszoritása az erkölcsi elégtétel; társaink segitsége az anyagi lét biztositása; egyesülésünk ügyünk tekintélyének emelése és ez a mi dicsőségünk a mi tekintélyünk is.

A millenninmi katholikus nagygyülés irodalmi osztályának tanácskozásai után ismétlésekbe nem bocsátkozunk. A katholikus hirlapok czikkeit, melyek a katholikus irók és hirlapok egyesületének szükségességét tárgyalták, ujra leirni nem fogjuk. Ezek után ránk csak az a kötelesség háramlik, hogy ismételve kérjük irodalmunk munkásait, segitsenek e munkát befejezni. Kérjük őket, hogy a fentemlitett napon és helyen minél számosabban jelenjenek meg az alakuló gyülésre, vagy ha ebben akadályozva lennének, kötelező irásban jelentsék ki belépésüket az Országos Pázmány-egyesületbe.

Ne rajtunk, katholikus hirlapirókon és irókon muljék az, hogy helyzetünk nem javul!

Az előkészitő bizottság megbizásából

Dr. Breznay Béla;
egyetemi tanár,
a Religió-Vallás szerkesztője.

R. kath. és gör. kath. vegyes házasságból származó gyermekek vallása és anyakönyvelése.

Szatmári laptársunk, a Heti Szemle legutóbbi száma Hámoni zajtai plébános tollából érdekes közleményt hoz, melyből átveszszük a következőket:

A magyar királyi belügyminiszter 1896. évi február 11-én 7663. szám alatt a következő határozatot hozta:

»A latin és görög szertartásu katholikus felek házasságából származott gyermekek az 1814. évi október hó 4-én 24034. szám alatt kelt királyi rendelet értelmében nemükre való tekintett nélkül az apa vallását követik.«

Legközelebb a szatmár-németi királyi törvényszék polgári felebbezési tanácsának 1896, évi augusztus hó 8-án E. 75/1896. szám alatt kelt s azzal az ellentétes végzése pedig, mely döntő a kérdéses ügyben, mert a föllebbezésnek helye nincsen, a következő:

»E 74/1896. szám. *Kiadvány.* Ő Felsége a király nevében! A szatmár-németi királyi törvényszék polgári felebbezési tanácsa a szatmári járás főszolgabirájának a nagypeleskei születési anyakönyv második lapjának kiigazitása iránt 203/1896. anyakönyvi számu megkeresése tárgyában a szatmár-németi kir. járásbiróság által 1896. évi julius hó 6. napján 10336/1896. P. szám alatt hozott végzés ellen Hámos János zajtai róm. kath. lelkész által szóval előterjesztett felfolyamodás folytán az 1896. évi augusztus hó 8. napján befejezett nyilvános előadás alapján az alul kitett két napon következő *végzést* hozott:«

»A királyi járásbiróságnak felfolyamodással megtámadott végzése felhozott s e helyen is elfogadott indokainál fogva és azért hagyatik helyben, mert az anyakönyvvezető az állami anyakünyvek vezetése tárgyában 60000/1895. szám alatt kiadott belügyminiszteri utasitás 57. §-át a fennforgó esetben helyesen alkalmazta, a mennyiben a hivatolt szakasz szerint törvényesen bevett különböző keresztény vallásfelekezethez tartozó szülőktől származott fiugyermek atyjának vallására jegyzendő be; mert tovább az 1894. évi XXXII. t.-cz. 1. §-a szerint az 1-ső §-ban körülirt megegyezés hiánya esetén a gyermekek szülőik vallását nemük szerint követik, a mennyiben az a vallás a bevettek vagy a törvényesen elismertek közé tartozik: a törvény s az ennek alapján kiadott belügyminiszteri rendeletben pedig nincs olyan intézkedés, hogy a latin és görög szertartásu felek házasságából származott gyermekek nemükre való tekintet nélkül követnék az apa vallását. Szatmártt 1896. évi augusztus hó 8. napján, Pap Kálmán s. k. f. t. elnök, Balog József s. k. előadó, dr. Dezső Kálmán s. k. kir. törvényvéki biró. Kiadta a szatmárnémeti kir. törvényszéki polgári fellebbezési tanácsa 1896. évi augusztus hó 8. napján. Pap Kálmán a p. f. t. elnöke. Ifj. Jákó Sándor p. f. t jegyző. P. H.«

Valóban kellemes állapotok. A dolgok ezen állásában lehetetlen nem foglalkoznom — igy kommentálja Hámon az esetet — az 1868. évi LIII. t.-cz. 13., 14., 15., és 18-ik §§-aival. Az 1868. évi LIII. t.-cz. nevezett §§-ai szerint a római és görög szertartásu katholikus felek házasságából származott gyermekeknek az 1894. évi XXXII. t.-cz. 1. és 2. §-át megelőzőleg is nemük szerint a fiunak az apja, a leánynak pedig az anya vallását kellett volna követnie?

Lázár Miklós ott vágtatott köztük s a szive sebesen vert. Keresett valakit.

Karcsu, halovány alak dőlt az omlatag falhoz, kicsi görbe kard lógott le oldaláról, turbánja félre csúszott fején, s alóla sarkig omlik le arany haja.

— Fatime! Jézus szent nevére! hörgé Lázár Miklós s csak odaborult a leány lábához.

— Győztél, hős vagy! — mondta az gyönge hangon. A keresztények Istene oltalmazott, a keresztények Istene erősebb mint a mienk. Nézd apám, anyám, testvéreim . . .

Ott hevertek valamennyien halva.

Lázár Miklósnak borzadás futott a lelkén keresztül, s úgy érezte, hogy az a rózsaszin párázat, mit álmában látott,—fekete lesz s sötét.

— Az égre Fatime! — kiáltott kétségbeesetten csak nem vagy megsebezve?

— Egy kicsit, de nem fáj, — mondta az halkan.

Miklós átfogta a derekát s a leány feje lehanyatlott a vállára.

Úgy vitte el, s fektette le harmatos gyöpre. Megmosta a halántékát, csókolta halovány képét, selymes aranyszin haját.

— Én kincsem gyógyulj meg, — mondta.

A Leány bágyadtan intett fejével.

— Meg, örökre, majd ha a hajnalpirosság feljön. Oh tanits meg addig imádkozni, a ti Istenetekhez, — Jézushoz!

Lázár Miklós keresztet vetett a leány homlokára s úgy mondta előtte: Miatyánk Isten . . .

Elmondták kétszer, háromszor. A csillagok egymásután oltották ki világukat, s kékes derengés foszlott szerte a látóhatáron.

— Elalszom, -- mondta Fatime gyönge hangon.

— Csak aludj én szentem . . .

— Hozz friss vizet, mig felébredek. Istenem! úgy tüzel valami itt, jaj fáj . . .

Lázár Miklós ijedten hajolt fölé.

— Semmi, semmi — mondta aztán mosolyogva s lehunyta a szemét.

. . . Költheted már őt Lázár Miklós! — A nap fenn van az égen, izzón süt alá, de Fatime nem ébred fel. Nap súgára, szerelem sugára, nem birja fölmelegiteni a dermedt tagjait.

Útszéli virág hozzá hajol:

— Kell-e menyasszonyi koszoru?

— Kell, — halott leánynak is kell menyaasszonyi koszoru.

. . . Lázár Miklós, nem a tied már ő, halál annak a vőlegénye.

A lelke meg elrepült a hajnalpirossággal, rózsaszin habos fellegek közé . . .

— Itt van Lázár Miklós! Éljen Lázár Miklós a nagy hős, a szabadság hőse! Üdv s dicsőség neked!

— Kiálta a nép örömrivalgással.

Lázár Miklós mereven nézett maga elé, aztán hirtelen felkapta Fatime hideg alakját, s befutott vele az ördög-barlangba.

Azóta se látták őt többé. S ha találkoztak is évek mulva egy öreg szomoru emberrel, a ki nagyon hasonlitott Lázár Miklóshoz, — annak senki sem mondta: éljen a nagy hős, a szabadság hőse!

Jamma, Jamma!

Az elcsépelt ősbudavári nóta, mely, Olaszországból átplántálva, azon egy érdemre tett szert, hagy a közveszélyessé vált »Goldstein Számi«-t kiszoritotta a divatból, magyar szövege szerint igy szól:

Ma este felmegyek te hozzád lánykám,
Szép kedvesem,
Bár te hűtelen szivvel vársz ott fenn rám,
Mint rendesen.
Nézd, forró láva tör elő a hegyből
S nem bánt téged,
Ne fuss előle, barna kis lánykám,
Meg nem éget.

Jamma, jamma, hütlen a leány,
Jamma, jamma, sorba mind a hány,
Funiculi, funiculá,
Szállj fölfelé, felhők alá . . .
Jamma, jamma, jammia,
Furcsa história!

Szálljunk a földről fel a magas hegyre,
Hisz oly közel!
Alattunk Francia- és Spanyolország
Terülnek el.
Oh jer velem — és alig egy perc mulva
Mennybe jutunk.

A régi rend azaz az 1868. évi LIII. t.-cz. 13., 14., 15., és 18. §§-ai mellett azonban az 1894. évt október hó 4-én 230 34. szám alatt kelt királyi rendelet érvényesült: a mennyiben széles Magyarországon nincsen eset rá, hogy a latin és görög szertartásu katholikus felek házasságából származott gyermekek nemük szerint követték volna a szülők vallását, hanem mindenkor és mindenütt az volt a törvényes eljárás, hogy a gyermekek az apja vallását követik a latin és görög szertartásu katholikusok egy vallást képezvén.

Az uj rend feladata tehát a latin és görög szertartásu katholikus hiveket szétválasztani, a családokba és gyermekekbe a viszálykodás üszkét dobni, hogy az uj rend boldogitó áldásaiban mindenki részesüljön.

Hogy mennyire felületes a magasztalt uj rend, hogy fontos és az egész nemzetre kiható jogszokásokra és törvényes eljárásokra nem forditottak semmi figyelmet az uj rend törvényes alkotói, eklatáns példa a közölt kir. törvényszéki végzés.

A belügyminiszter 7663. szám alatt kelt határozata egyes esetben a birót nem vezetheti a törvény alkalmazásában; a törvényszéki birót a törvény rideg betüi kell, hogy vezessék valamely ügy eldöntésében; az uj 1894. évi XXXII. t. cz. kivételt nem ismer a törvényesen bevett és elismert felekezetek között; a római katholikusok után mint külön felekezet a görög katholikusok szerepelnek; tehát a törvényszék a jelen ügyben helyesen alkalmazta ellenem a törvény rideg betüit.

Mire fog ez vezetni? Mindenre inkább, csak a kormány által nagyban hirdetett vallási békére nem.

Ha eddig békében és testvéri szeretetben megéltek egymás mellett a latin és görög szertartásu katholikus lelkészek, az uj rend áldásai kell, hogy szétbontsák eröszakkal a baráti köteléket; hiszen hivatalbeli kötelessége minden lelkésznek hiveit számban nyilvántartani és az egyház kegyszeribeni.

Az uj rend tehát nemhogy a konfliktusokat büntetné meg, de mesterségesen teremt uj ellentéteket.

A mezőgazda védelme.

A mezőgazdasági válság fokozását nagy mértékben kiélesiti az a törvény, mely a végrehajtásokról intézkedik.

A végrehajtási törvény és annak alkalmazása körül szokásba vett eljárás kérlelhetetlen akár csak a zsidó Shylock embertelen követelése Shakespeare »Velenczei Kalmár«-jában, aki a biztositékul kikötött egy font élő hust ki akarja vágatni fizetésképtelen adósának hátából.

A mondott törvény is egyoldalunak érvényesiti a végrehajtatónak érdekeit a végrehajtást szenvedővel szemben, akit rabszolga-módra kiszolgáltat a végrehajtató kénye-kedvének, amig csak a végrehajtást rajta nem foganatosittatja. Ez elől a bizonytalan helyzet elől az adós leggyakrabban a saját kárával olyképpen igyekszik menekülni, hogy még sulyosabb kötelezettséget vállal magára. Ennek pedig legritkábban képes megfelelni az olyan, aki már az első, az alapkövetelés igényeinek sem tudott eleget tenni; annál kevésbbé, mivel ilyenkor azután ujabb bepörlésnek következtében a pörköltségek és az uj végrehajtás végképpen koldusbotra juttatják az adóst.

Ez semmi más, mint az uzsora, a vérszipolyozásnak egyik neme.

Ily adóst pedig meg lehetett volna menteni.

Ez pedig nem egyéni szánalom vagy könyörület kérdése. Ez nemzeti s állami érdek.

Az állami rend alapkövetelése az, hogy a haza polgára ugy az erkölcsi, mint anyagi romlástól megóvassék és hogy a nemzeti lét alapvető biztositéka, a család az elzülléstől megmentessék.

A jogrend legelemibb fogalma szerint is nemcsak a hitelezőt, hanem a becsületes adóst is meg kell védeni, azt ugyanis, aki a hitelezőt kijátszani nem akarja, hanem a viszonyok mostohasága miatt fizetési kötelezettségének eleget tenni nem tud.

Temérdek az a kár, mit a végrehajtási törvény mezőgazdasági téren okozott. Nemcsak az ingatlan földbirtok, hanem a mezőgazda ingó jószága, a gazdasági felszerelése s a marhaállomány is áldozatul esik a végrehajtók kapzsiságának. A végrehajtási törvény pedig nem nyujt védelmet sem a földbirtoknak, sem a gazdasági felszerelésnek. Sőt a gazdasági felszerelés korlátlan kiszolgáltatása a kényszer árverésnek egyenesen utalja a mezőgazdát arra, hogy földbirtokát mind nagyobb teherrel rakja meg. És mindez hagyján, de a földbirtok értékének ijesztő módon devalvációja, melyet az ország több megyéjében sajnos tapasztalunk, egyenesen végrehajtási törvényünk igazságtalan berendezésére vezetendő vissza, mely semmi biztositékot sem nyujt arra, hogy az árverésen eladásra kerülő földbirtok méltányos áron kerüljön eladásra. A földbirtok potom áron való elvesztegetése sem jogilag sem nemzetgazdaságilag nem indokolt, mert méltányos eljárás mellett sokszor az árverést szenvedő mezőgazda abba a helyzetbe juthatna, hogy a hitelezők kielégitése után fenmaradó összeggel kisebb gazdaság beszerzésére tétetnék képessé. Mig a kikiáltási áron alóli kényszer árverés ezt egyszerüen lehetetlenné teszi.

Már többször hangoztattuk annak szükségét, hogy a foglalás, illetőleg a kényszer árverés alól feltétlenül kivonandó oly birtokminimum, mely a családos gazda szük megélhetését biztositja. De ha a gazdának birtokminimumot mentünk, feltétlenül szükséges annak az elvnek a kimondása, hogy az ingatlannal szerves összefüggésben van a gazdasági felszerelés, mely nélkül értéktelen holt tőke az eladósodott gazdára nézve az ingatlan, melyet e nélkül megmunkálni s termőképessé tenni nem tud.

A választók számának 10%-kal való apadása egyenesen ennek a végrehajtási törvénynek a következménye, ugy gazda mint iparos osztály körében.

A nyitrzmegyei gazdasági egyesületé az érdem, hogy a végrehajtási törvény égető reformja napirendre kerül. Elfogadott ugyanis egy inditványt, mely a végrehajtási törvény korszerü módositását tervezi. A tervezet kiindulási pontja az Ausztriában ujonnan életbe lépő végrehajtási törvény, mely sok üdvös, a mi viszonyainkra is alkalmazható rendelkezést tartalmaz. Ezek közül említést érdemel a törvény azon intézkedése, mely megakadályozza azt, hogy az ingatlanok kényszer árverésen potomáron elkótyavetéltessenek, azért bizonyos százalékát állapitja meg a becsértéknek, a melyen alól az ingatlanok el nem árverezhetők. Ezen intézkedés czélzata világos. Tapasztalatból tudjuk, hogy az árverési hiénák összebeszélés utján a minimumra szoritják az eladásra kerülő ingatlanok árát.

Említésre méltó azon intézkedés, mely a vételből kizárja a megvételre képességgel nem birókat, mi által elkerülhetővé van téve az a képtelenség, hogy az ingatlanok azok birtokába menjenek át, kik legfeljebb az első részlet lefizetésére képesek, a mi uj perek és végrehajtásoknak szeporitja a számát. Intézkedést foglal magában annak az esetnek a kimondására, mikor az árverés kimondása helyett a zárgondnoki kezelés lép életbe. Különösen fontos a törvény azon intézkedése, mely a végrehajtás alól kivonja a legközelebbi aratásig szükséges takarmány és alomkészletet, ugyszintén a gazda s családja táplálkozására nélkülözhetetlen háziállatokat.

Lám, Ausztria a mezőgazdasági válság orvoslása tekintetében messze tulszárnyalt bennünket, a mi közkormányzatunk pedig korteskedéssel tölti idejét, ebben nem zavarja őket a gazdaosztály ezreinek jajkiáltása, nem a válság fokozottabb kitörése, nem a börze svindlije, de meg az orkán sem, mely végig seperte az országot, millókra menő károkat okozva a gazdáknak.

Mikor kezd ébredezni annyira a nemzeti öntudat, hogy a közkormányzat részéről a mezőgazdaság hátrányára szolgáló törvények megváltoztatását remélhetjük?

Akkor, ha az a párt fog kellő számban a képviselőházba kerülni, amely a nép vallásos érdekeit és anyagi boldogulását egyaránt zászlajára tüzte.

* * *

Szélvészként repülünk együtt a légben
S már ott vagyunk.

Jamma, jamma, hütlen a leány,
Jamma, jamma, sorba mind a hány,
Funiculi, funiculá,
Szállj föltelé, felhők alá . . .
Jamma, jamma, jammia,
Furcsa história!

A lány egyedül vágyott a magasba —
És felrepült.
Ám az oromról visszafordult hozzám
S ölembe ült.
Most rajtam kivül nem szeret már szive
De senkit sem,
S azt sugja folyton édesen fülembe,
Végy el engem!

Jamma, jamma, hűtlen a leány,
Jamma, jamma, sorba mind a hány,
Funiculi, funiculá,
Szállj fölfelé, felhők alá . . .
Jamma, jamma, jammia,
Furcsa história!

(A Funiculi Funicula a Vezuvra vezető fogaskerekü vasutat jelenti. A dallamot nincs, ki ne ismerné. A kinek tetszik, használja föl a magyar szöveget és daloljon — mig megunja — *jamma, jamma . . .*)

P. K—ly.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Molnár Antal, Schóber Ernő, Lakatos Miklós.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró, miniszterelnök, Erdély Sándor, Lukács László, Dániel Ernő.

Elnök: délelőtt 11 órakor nyitja meg az ülést.

Hitelesitették a mult ülés jegyzőkönyvét.

Elnök: Bemutatja Sporzon Ernő levelét, melyben egészségének helyreállitására 6 heti szabadságot kér, valamint Bartha Miklósnak Holló Lajos által előterjesztett kérelmét 2 heti szabadság iránt.

A Ház a kért szabadságokat megadja.

Elnök: Bemutatja Földváry Mihálynak, a dunapataji kerületben megválasztott országgyülési képviselő megbizó levelét.

A kérvényezhetésre megszabott 30 napi fentartással igazoltatik.

Az inditványkönyvbe Pulszky Ágost jegyzet be inditványt a gyorsiró kongresszus költségeinek fedezésére 500 frt megszavazása tárgyában.

Interpellációt jelentett be Thaly Kálmán a Duna-Oderai csatorna tárgyában.

Következik a napirend:

a bünvádi perrendtartásról

szóló törvényjavaslat harmadszori tárgyalása.

A Ház a törvényjavaslatot harmadszori olvasásban is elfogadja.

Elnök: A törvényjavaslat harmadszori olvasásban is elfogadtatván, alkotmányos tárgyalás végett áttétetik a főrendiházhoz.

Podmaniczky-Kassits.

Következik

Podmaniczky Frigyes báró mentelmi jogának felfüggesztése iránt a Kassits-ügyben beérkezett birósági megkeresés elintézése.

Krajcsik Ferencz, előadó: Javasolja, hogy Podmaniczky Frigyes báró mentelmi joga felfüggesztessék.

Polónyi Géza: Ez esetben tisztán zaklatást lát, miért azt javasolja, hogy a mentelmi jog ez esetben ne függesztessék föl.

Gajári Ödön: Bár ő is zaklatást lát ez esetben, de mégis elfogadja a mentelmi bizottság javaslatát.

Láng Lajos: Nem tartja kiterjeszthetőnek a mentelmi jogot addig a határig, amelyet Po-

lónyi megjelölt és ajánl a mentelmi bizottság javaslatának elfogadását.

Beöthy Ákos: A mentelmi bizottság javaslatát fogadja el.

Szalay Imre: Nem adhat Beöthynek igazat abban, hogy a képviselő csak addig képviselő, amig itt a Házbna van, mert a képviselőséget nem lehet csak ugy levetni, mint a kabátot s pártója Polónyi javaslatát, mert járulhat ahhoz, hogy a klukkokban elmondottak ugy állittatanak a közönség elé a lapok által, mintha azok a parlamentben mondottak volna el.

Remete Géza: A mentelmi bizottság javaslatát fogadja el.

Hoch János: Polonyi álláspontját nem tartja minden tekintetben helyesnek, azt hiszi, hogy a mentelmi bizottság eljárása a Házban mindeddig meglehetős tiszteletben volt tartva, s arról az előadó javaslatát a mentelmi bizottság iránti respektustól is fentartani kéri.

Bölöny Ödön: Polónyi javaslatát pártolja.

Visontai Soma: Két pártokban a parlamenti anyag elutasittatik; de elfogadja Polonyi határozati javaslatát elviszempontból de gyakorlati szempontból is. Nem fogadhatja el, hogy sajtó terméket képviselő adat alapján egy képviselő joga felfüggesztessék. Ez esetben egyebet nem lát, mint zaklatást, mert nem tartja felfüggesztendőnek a mentelmi jog ez esetben való felfüggesztését.

Rónay János: A pártkörben a képviselő nem törvényhozói minőségben járt el. A szokásos eddigi eljárás alapján a mentelmi jog inditványát nem fogadja el. (Felkiáltások: Szavazzunk! Szavazzunk!)

A határozatképtelen Ház.

Elnök: elrendeli a szavazást. Kérem azokat, akik elfogadják a mentelmi bizottság szavazatát, álljanak föl. (Felkiáltások: Óriási kisebbség!) Most pedig azok álljanak fel, akik nem fogadják el. (Felkiáltások: Óriási többség.) Kérem a jegyző urakat, számolják össze először azokat, akik nem fogadják el, azután azokat, akik elfogadják a mentelmi bizottság javaslatát. A szavazatok összeszámittatván, kitünt, hogy ellene szavaztak 54-en, mellette 45-en s igy a Ház nem határozatképes. Az ülést egyelőre felfüggesztem, azután konstatálni fogjuk határozatképes-e a Ház és uj szavazás lesz.

Szünet után.

Elnök: Elrendeli, hogy a jelenlevők megszámláltassanak, annak konstatalása végett, határozatképes-e a Ház, vagy se.

A megszámlálás után

Elnök: A jelenlevő képviselő urak megszámláltatván, kitünt, hogy csak 90-en vannak s igy a Ház határozatképtelen. Most pedig a a házszabályok 208. §-a értelmében felolvastatja a névsort.

A Ház határozatképes.

A névsor felolvasása után kitünt, hogy 101 képviselő van jelen, tehát a határozatképes. Ujból elrendeli a szavazást. A többség a mentelmi bizottság nem fogadja el a Podmaniczky báró mentelmi jogát nem függeszti föl.

Duna-Dráva csatorna.

Következik az interpellácció.

Thaly Kálmán megtartotta interpellácciójáta a Duna és Felső-Dráva közt épitendő csatorna czimében.

Elnök: Az interpellácció kiadatik a kereskedelügyi miniszternek. A következő ülés napirendjének megállapitása átán az ülést bezárja.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva ma d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Más időben 50 kr.

Szept. 13. Szabad dijlövészet a nagyváradi polgári lövöldében.
» 14. A megye állandó választmány ülése a megyeházán d. e. 10 órakor.
Szept. 15. A »Nagyvárad vidéki r. kath. tanitó-egylet« millenniumi közgyülése d. e. 9 órakor a nagyváradi katholikus körben.
» 16. Megyei évnegyedes közgyülés.
» 18. Biharmegyei földmivesek felrándulása a kiállitásra.
» 20. Kerékpár verseny a Sport-téren.
» 25. A Berettyó vizszab. társulat választmányi ülése d. u. 3 órakor.
» 26. A Berettyó társulat őszi közgyülése d. e. 9 órakor.
» 27. A városi árvaház megnyitási ünnepe.
Október 3., 4., Lóverseny a nagyváradi gyepen.
» 4. A nagyváradi kath. kör millenniumi ünnepélye.
» 18. A főreáliskola palotájának fölavatása.

---

* **Veni Sancte.** Városunk tanintézeteiben egymásután tartják a tanévet megnyitó ünnepélyes isteni tiszteleteket. Areál- és polgári iskolák »Veni Sancte-«je ma délelőtt 8 órakor lesz a szent László templomba, melyet Bázár Gyula, főreáliskolai hittanár tart. A jogászifjaké pedig holnap, hétfőn d. e. 9 órakor, a melyen dr. Székely István, jagakadémiai hitszónok czelebrál fényes segédlettel.

* **Királyunk Romániában.** Sinaiában már a legnagyobb buzgósággal dolgoznak királyunk fogadtatásának külső diszén. Királyunkat, mint hirlik, romániai utjában nem csupán Goluchovszki külügyminiszter, hanem valószinüleg Bánffy miniszterelnök, vagy Jósika, a király személye körüli miniszter is el fogja kisérni. Szeptember 27-én, a király előtt történő diszszemle alkalmával, Komania összes lovasitott tüzérsége Cotroceniben lesz össze pontositva. A fönsik talajának lesimitását az utászcsapatok már elvégezték. — A fővárosi térparancsnokság rendeletére, királyunknak Bukarestben tartózkodása alatt, a romániai 6-ik gyalogezred egy százada a zászlóval a palota előtt, a mérnökezred egy százada pedig ugyancsak a zászlóval, Cotroceniben fogja a diszőrséget teljesiteni.

* **Ő Felsége köszönete.** Az augusztus végén megtartott katholikus kongresszus hódoló táviratot küldött ő Felségének, melyre a köszönet a vallás- és közoktatásügyi miniszterium és a főpolgármester közvetitésével most érkezett le a kongresszus elnökéhez, Esterházy Miklós Móricz grófhoz. A főpolgármester levele szószerint ez:

Méltóságos gróf ur!

Ő császári és apostoli királyi Felsége a Méltóságod elnöklete alatt Budapesten összegyült országos katholikus kongresszusnak, folyó évi aug. hó 17-én táviratilag legmagasabb helyen bemutatott hódolatáért legmagasabb köszönetét nyilvánitani méltóztatott.

Van szerencsém ezen legfelsőbb elhatározásról vallás- és közoktatásügyi miniszter ur ő nagyméltóságának folyó évi aug. hó 25-én 3038. eln. sz. a. kelt s augusztus hó 31-én vett leirata folytán, Méltóságodat, mint a kongresszus elnökét örvendetes tudomás végett értesiteni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem nyilvánitását.

Ráth Károly, s. k.,
polgármester.

* **Nemzetközi gazdakongresszus.** A folyó hó 17-én megnyiló nemzetközi gazdakongresszus végrehajtó bizottsága lázasan dolgozik, hogy azt a roppant anyagot, mely ugy a belföldi szakemberek részéről a föltett kérdésekre beérkezett, rendezze és a kongresszus elé egy kompakt müvelettel járuljon. A kongresszus elé a legnagyobb érdeklődéssel nézünk.

* **Engesztelő szentmisék.** (Messes de réparation.) A franczia katholikusok találékonysága a hitélet terén igazán páratlan. Most, a szabadkőmüvesség által elkövetett istentelenségek és szentségtörések kiengeszteléséül megindították a franczia papok az engesztelő szentmisék mondását. Ilyen mise minden hét három napjára esik: vasárnapra, csütörtökre, péntekre. Egy-egy ilyen napon annyi szentmisét ajánlanak fel a fenti czélra, a hány áldozópap az illető napra jellentkezett. Az engesztelő szentmisék már az év végéig biztositva vannak. A jelentkeznek a következő hónapra az előző hónap 20-ig tehetők abbé de Bessonies-nál, Notre dame de Victoire, Páris.

* **A czàri pár** kipiheni a boroszlói ünnepségek fáradalmait. Kopenhágában teljes visszavonultságban él. A czár határozott kivánságára minden ünnepély elmaradt, csak a czárné tesz néha egy-egy közintézetben rövid látogatást. Az eddigi megállapodások szerint a czári pár 22-én utazik el Kopenhágából Leithbe, onnan pedig az angol királynő látogatására Balmoralba. Kiséretében lesz gróf Woronzov-Daschkov, Obolenski herczeg, egy udvarhölgy és dr. Hirsch, az udvari orvos. A kis Olga herczegnő azonban a czári pár visszautaztáig Kopenhágában marad dédszüleinél. Holnapra várják a görög királynét, a kit fia, a trónörökös kisér.

* **A dijnokok érdekében.** Szilassy György vármegyei dijnok, mint az orsz. dijnok egyesület és nyugdij-intézet megbizottja, felhivást küldött be hozzánk, a melyben felkéri az összes nagyváradi dijnokokat, hogy az országos dijnok-egyesület és nyugdijintézet czéljának, szervezetének, alapszabályainak megismerése végett vele érintkezésbe lépjenek s megismerve a nemes irányu intézményt, annak tagjaivá minél tömegesebben lépjenek be. Óhajtandónak tartja egy közös nagygyülés tartását, amelyen az összes nagyváradi dijnokokra nézve üdvös határozatokat hozzanak.

* **Az uj ötkoronások.** A pénzügy-miniszterium, hir szerint, öt koronás ezüst tallérokat bocsájt forgalomba. Az uj tallér nagyságára vonatkozólag szintén megtörtént már a megállapodás. Az uj öt koronás tallérok nem lesznek ugyanis sokkal nagyobbak az ezüst egyforintosoknál. Az uj pénz kényelmi szempontból valószinüleg oda jut, mint a hol behozták az öt frankos tallérokat; nem igen hasztálják. Az uj pénz metszés munkálatain most dolgoznak.

* **Az idei katonai bevonulások és szabadságolások.** A közös hadügyminiszter rendeletéből az idén szabadságolandó legénység már e hó közepén megy szabadságra, rögtön a nagy hadgyakorlatok után. A tényleges szolgálatra bevonuló ujonczoknak pedig csak október 15-dikén kell bevonulniok; kivéve az egyéves önkénteseket, a kik már október 1-én kötelesek csapataiknál jelentkezni. Miután a bevonuló ujonczok száma sokkal nagyobb, mint a szükséglet és mert ennek következtében az egyes csapatoknál a létszám tulhaladná az előirt számot, minden egyes csapattestből anyi két évig szolgált embert fognak szabadságolni, mint a hánynyal a létszám tul lesz haladva. A kétévesek szabadságolásánál tekintettel lesznek arra, hogy a földmivelők, birtokosok, előnyben részesüljenek.

* **Óriás munkàt** végezett a kiállitás borászati csoportjának zsürije, mely négy napig birálta a kiállitott borokat, *háromezer hatszáz fajta* bort vizsgált meg. Negyven tagból álló nyolcz csoportban ötösével végezte a vizsgálatot ugy, hogy minden csoportra 450 fajtának az elbirálása esett, tehát a négy nap mindegyikére 112 fajta. Ha ezt mind meg kellett kóstolniok, akkor, föltéve, hogy csak egy deczit fogyasztottak el egy-egy fajtából, minden csoport naponként körülbelül 12 litert kóstolt meg, vagyis minden egyes tagra esett 2·4 liter. A kiállitott anyag minősége meglepte a birálókat akiket e munkálatokról szerzett tapasztalataik a magyar bortermelés jövője iránti bizodalmukban csak megerősitettek.

* **A megyék szervezetéről egy megye.** Abauj-Torna megye törvényhatósága érdekes felterjesztést küldött pártolás végett tegnap Biharvármegyéhez. Az országgyüléshez intézett felterjesztés a megyék mai közigazgatásának ferdeségeit tárja fel. A többek közt igy szól egy pontja a feliratnak. A megyék jelenlegi szervezetében nincs meg az a berendezés, mely a közügyek kezelése és intézése körül követendő

eljárásban a jó és gyors sözigazgatás követelményeinek megfelelne, sőt ellenkezőleg, azt tapasztaljuk, hngy a törvényhatósági közigazgatás jelen állapotában a magyar állam érdekeinek háttérbe szoritása nélkül továbbra fenn nem tartható. Ezután hosszasan fejtegeti, hogy a megyék szervezete gyönge, erőtlen, rámutat a bajuk forrására és orvoslást kér. Végül kéri az állami dotációt felemelni, hogy a tisztviselők magasabb dijazásba részesüljenek. A pártolás végett küldütt felirat a megyegyűlés elé kerül.

* **A Muzeum felügyelő bizottsága.** A dr *Schlauch* Lőrincz biboros püspök és a biharmegyei régészeti és történelmi társulat között kötött szerződés értelmében az Ipolyi-mükincsek megőrzése s a kötelezettségek teljesitésének ellenőrzése egy elnökből és 8 tagból álló felügyelő-bizottság alakitandó, és pedig oly képpen, hogy a nagyváradi l. szert. egyházmegye, Biharvármegye, Nagyvárad város és a régészeti társulat 2-2 tagot küld ki a bizottságba. Az Irployi mükincsek már átadattak a társulatnak s a diszes muzeum épület is megujult, tehát elérkezettnek látja az időt a régészeti társulat elnöksége, hogy a felügyelő bizottság megalakittassék. Átiratot intézett Nagyvárad városához és Biharmegyéhez, a melyben kéri, hogy a bizotságba a törvényhatóság részéről 2-2 tagot küldjenek ki.

* **A sétaterek hyènài**. Alig van Nagyváradnak a város belterületén olyan helye, a hol a közönség a fáradalmak után pihenjen, üdöljön, szórakozzék; nagyon szegények vagyunk sétaterek dolgában. Csak pár év előtt létesitette biboros-püspökünk azt a szép parkot, melynek Váradon nincsen párja: a Schlauchteret. A közönség mindjobban megkedveli a jó levegőjü, csinos területet, de mint minden jónak, ennek is vannak ellenségei. Valami hyéna természetü emberek mostanában a drága 50 60 frtos vaspadokat pusztitják; nemcsak összerongálják, de ellopják azokat. Már három ilyen vaspadot vittek el az éjszaka sötétében pár nap óta. Igen helyes volna ezeket a padokat, éppen ugy, mint az első esztendőben, a földbe vert csölöpökre szegezni. Különben egy éjjeli rendőrszemet is megérdemelne a nagy költségbe került szép séta-tér. A rendőrség — szabadjon remélnünk — az ellopott padokat elő fogja keriteni már csak azért is, hogy a tolvaj uraknak imponáljon!

* **Hatvanezer forint 1 frt 10 krért.** A »Magyarország« tegnapi száma a következőket irja: Ruzicska Miróslav varasdi háztulajdonos a város piaczán e napokban egy bezárt ládát pillantott meg, a mely katonai czélra szolgálhatott. A láda lakatja müvészies, ne ósdias munka volt és Ruzicska ur ép ezért vette meg — 1 frt 10 krért. Midőn a ládát otthon feltörte — miután a lakatot felnyitni nem tudta — annak egy titkos rekeszében temérdek értékpapirt és anyagot talált. Ruzicska az esetett bejelentette a rendőrségnél, a mely leltárilag megállapitotta, hogy a talált dolgok kerek 60 ezer forintot érnek — Hogy miképp került ez a láda Varazdra, edeig még nincs felderitve. De valószinü, hogy a Dobromilban elhalt *Tyll őrnagy* tulajdonát képezte. A pénz, a ládával együtt a találó tulajdonában marad, a mig a jogosult örökösök jelentkeznek. Az esettel azonban igen érdekes jogi kérdés is függ össze az ugyanis, hogy Ruzicska a horvát jog szerint megkapja-e a 1 frt 10 kr. vételárért ura marad-e a hatvanezer forintnak. Ez a közlemény bennünket közelebbről érdekel, a mennyiben a benne felemelitett Tyll őrnagy biharmegyei család tagja volt. Egyik testvére, Tyll József, ki mint inzurgens szolgált, a derekára csavarva mentette meg azt a kis zöld zászlót, mely a bihari inzurgenseké volt, s jelenleg az országos kiállítás történelmi csoportjának egyik érdekes tárgya. Tyll Imre, Józsefnek a fia jelenleg Biharvármegyénél irnok; ennek nagybátyja volt Tyll őrnagy. Mindenesetre érdemes volna a becses letnek utána nézni.

* **Felmentett antiszemita tüntetők.** Sopronban folyó évi április 23-án este a reáliskola épületből jöttek ki az iparos tanonczok, hová esti tanfolyamra járnak s közülök a templom-utczában vagy százan összeverődtek s zajos »hurráh« kiáltások mellett a zsidótemplom és a zsidó iskola ablakait kövekkel dobálni kezdették és be is zuzták az iskolának 12, a templomnak 3 ablakát. A zajra elősietö rendőr a tüntető inasok közül nyolczat elfogott. Az ügy a törvényszék elé került, hol az ifjukat a büntetőkönyv 421. §-ába ütköző idegen ingatlan vagyon szándékos megrongálásának vétsége miatt vád alá helyezték. A soproni törvényszék szeptember 10-én tartott végtárgyalásán a vádlottak beismerték tettüket, de azzal védekeztek, hogy azért zuzták be a zsidó templom ablakait, mert a zsidó templom körül ácsorgó zsidó gyermekek őket csufolták. A törvényszék erre a vádlottakat fölmentette.

* **Fegyveradó.** Nagyvárad-Ujváros, Olaszi, Váralja, Velencze, Csillagváros, Külváros és a nagyváradi hegyen levő, a kir. pénzügyigazgatóság érvényesitésével ellátott 1896—97. évre vonatkozó fegyveradó lajstrom az 1883. évi XLIV. t.-cz. 16 §-ánál fogva 8 napi közszemlére vagyis folyó évi szeptember hó 12-ik napjától 20-ik napjáig bezárólag a városi adóhivatal 10. számu szobájában azon figyelmeztetés mellett tétetik ki, miszerint érdekelt fegyvertulajdonosok az érintett lajstromba terhükre előirt adót ott megtekinthetik s az ellene netaláni felszólamlásukat a lajstrom közzétételét követő 15 nap alatt irásba foglalva a kir. pénzügyigazgatóságnál benyujthatják. Nagyvárad, 1896. szeptember hó 9-én. Bordé Ferencz, adóügyi tanácsos.

* **Öngyilkosság** folyó hó 10-én. Kovács Erzsébet férj. Gál Antalné, 18 éves mező-gyáni nő, állitólag gyufa-oldattal megmérgezte magát. — Az előljáróság illetve, a község jegyző Tar Gábor, az intézkedések megtétele végett, ugy a járási főszolgabiróságot, valamint a kör orvost értesitette, ki csak, a már, beállott halált konstatálta. Tettének oka ismeretlen.

* **Nagy dinamitlopás a Vaskapunál.** Grebenből, a Vaskaputól hirlik, hogy a dunai gőzhajóstársaság ottani hajóállomásáról tizenöt láda dinamitot elloptak. A csendőrség az egész környéken meginditotta a nyomozást, egymást érik a kutatások a környékbeli falvakban, munkástanyákon, de eddig még nem volt eredménye a kutatásnak. Az eddigi nyomozásból az látszik, hogy a tolvajok csónakon Szerbiába vitték a dinamitot.

* **Kérelem.** Felkérjük a város azon tisztelt háztulajdonos polgárait, kiknek házainál a katonai gyakorlatok alkalmával katonák beszálásolva voltak, sziveskedjenek a katona szállás czédulákat a nváradi elaggott iparosok alapjainak javára az ipartestület kert utczai hivatalába beküldeni, a már több izben tanusitott nemes emberbaráti kegyes jó akaratukba bizva. Kiváló tisztelettel vagyunk. A nagyváradi ipartestületi jótékonysági bizottság nevében. Nagyváradon, 1896. szeptember 12-én Bertsey György bizottsági etnök, Jankovich János bizottsági jegyző.

* **A Pulszky-ügy**. Sambon olasz mükereskedő, a kitől Pulszky annak idején szintén vásárolt képeket, de a kinek 17893 lira követelését Wlassics miniszter visszautasitotta, röpiratot adott ki a Pulszky-Wlassics afférről, a melyből egy-egy példányt megküldött minden magyar képviselőnek. Sambon igazságtalan eljárással vádolja Wlassicsot s ez igazságtalansággal szemben a miniszter ellen a magyar képviselőház tagjainál keres, mint idegen, oltalmat és jogorvoslást. — Azok sorából. a kiktől Pulszky Károly hitelbe képeket vásárolt, egy ujabb ki nem elégitett külföldi mükereskedő jelentkezett. Ez Th. J. Larkin londoni müárus, a ki 4000 frt követelést jelentett be. B pénzét többszöri felszólitásra sem kapván meg az országos képtár igazgatóságától, megbizta Visontai Soma dr. ügyvédet, hogy pörös uton is érvényesitse a követelését. Visontai először a képtárhoz fordult, de onnan azt a választ kapta, hogy már azért sem fizetnek, mert a kérdéses képeket nem is találják a képtárban. Erre Larkin képviseletében az ügyvéd Pulszky és a szépmüvészeti muzeum ellen, a melynek részére a képvásárlás állitólag történt. 4000 frt iránt pplgári pört inditott.

* **Baromfi-vész.** Még egyik csapás, a sertésvész, mely kiszámithatatlan károkat okozott a gazdaközönségnek, még meg se szünt, máris ujabb csapás fenyegeti a gazdaközönséget. Pár nap óta Hajdu-megyében aprómarhák hullanak el, oly nagy számban, milyenben a gazdák azt már rég óta nem tapasztalták. Debreczenben nagyon sok gazdának hullott el az aprómarhája s most már oly nagy mértékben döglenek, hogy a kora reggeli órákban az utczákra dobva tömegesen találják azokat a rendőrök.

* **A nagypiaczi botrányos állapot megszüntetèse.** Megemlékeztünk dr. *Tóth* Mihály községi polgári iskolai igazgató azon beadványáról, melyet a városhoz intézett, hogy a Nagypiacz-téren az uj polgári iskola előtti, burjánnal telt üres háztelkek rendezését, bekeritését, kivilágitását kéri, mivel ott különösen az esti órákra járó iparos tanonczok erkölcstelenségek szemlélésének s a sötét miatt veszélynek vannak kitéve. Az igazgató átiratot sürgős véleményezés végett kiadták a főmérnöknek, a ki már benyujtotta véleményét a tanácshoz. Ebben hivatkozik a gázgyárral kötött szerződésre és ezen alapon javasolja, miszerint hivja fel a város a gázgyárat a kikötött 5 gázlámpa felállitására az iskola elé. Felhivandók továbbá az illető telek tulajdonosok, névszerint Korda és Weiman épitészek, Guttmann Albert és Rendes Vilmos, hogy 14 nap alatt területeiket kerittessék be. Különben a város teljes joggal szorithatja az illetőket az általuk megvásárolt területek beépitésére, mert az árverési feltételek között világosan ki van kötve, hogy a vételtől számitott 2 év alatt kötelesek a telket beépiteni, különben visszamegy ingyen a város tulajdonába.

* **Nyár kezdete a rendőrségnél.** A lőcsei kalendáriom szerint is vége van a nyárnak. Hullatják a fák sárgult lombajaikat s a nyarat siratja minden füzfa hangu, poéta lelkületü lény. Ámde a mi rendőrségünk e tekintetben nagy kiváltsággal bir. Ugyanis náluk tegnap kezdődött a nyár. Volt is nagy sürgés forgás, pakolás, öltözködés, nyalkára csipte ki magát minden vitéz András ivadék. Tegnap öltöztek először nyári mundérba, a télit pedig, mely a hivatalos nyár alatt, fakult, avult ódonsággá változott, eladták egy pár rézgarasért az őszerek kiváltságos czésénnk. Mit zengnek hát a füzfánfütyülő lelkek nyár elmultáról, ősz elejéről, sokkal jobb témát adunk mi számunkra! Zengjék el szépen, szivhez szóló hangon, zendüljön meg a szimplák koponyájában hallattára a velő: »Mikor kapnak a rendőrök vajjon téli ruhát.« — Ha télen nem, majd a nyáron! Váradon ez igy szokás.

* **Harcz a vadorzó és erdőőr közt.** A radnavidéki uradalmi erdőségben — mint Aradról irják — élethalál harcz volt egy vadorzó és egy erdőőr közt. A vadorzót Zurkonye Aranienak hivják és valóságos réme volt a vidéknek, különösen pedig az erdőőröknek, akik közül több — állitólag — az ő golyójától pusztult el. A vadorzó erdei rejtekében minap ismét zsákmányra lesett, midőn rátalált Sántha Gyula uradalmi erdőőr. Élethalál küzdelem kezdődött ekkor a vadorzó és az erdész közt. Az előbbi fölemelte fegyverét és rálőtt Sánthára, aki a lövést kétszer viszonozta. Most ujra töltöttek mind a ketten s a harmadszori golyóváltás után az erdész megsebesült, de Zurkonye Aranie vére is kiömlött a zöld füre, melyre aztán maga is holtan hanyatlott. A küzdelem szinhelyén Csukay Sándor radnai főszolgabiró ejtette meg a vizsgálatot.

* **Kenyéririgység**. Gaborás Ferencz, vályogvető. Télen muzsikál s ha nincs mit ennie, vagy az enyém-tiedet megforditva, vagy a körmét rágja Tegnap, felbuzdult benne aztán a kenyéririgység is, temérdek sok rosz tulajdonsága mellett, már t. i., hogy iszik, verekszik s hébekorba csend is ha van mit. (És mégis csak ezeket merje mondani rolla valaki!) A dolog előzménye az volt, hogy Csóré társai, a várostól telket kaptak a külvároson, házépités végett, csak neki nem jutott, ami aztán szörnyü nagy bánatba ejté! Valóságos örjöngésszerüen tört ki belőle a kenyéririgység, káromkodott verekedett s egy pár purdénak betörte az orrát boszujában. Bevitték a rendőrséghez hol aztán panaszkodni kezdet:

— Instálzm alássan főbiztos ur, csókólom kezit lábát, nem s pálinka bántott engem. A virembe van már, már, hogy szeretem a másét. A kenyéririgység, — áz áz a kenyiririgysig.

Pedig csak ugy dőlt belőlle ki a pálinka illat, minek folytán józanitó czellába vitték.

* **Magán-hivatalnokok kötelező biztositása.** Az osztrák belügyminiszter rendeletet intézett az összes kerületi kapitányságokhoz, hogy a magán-hivatalnok rokkantság, munkaképtelenség, özvegyek és árvák ellátása tekintetében kötelező biztositása céljából szükséges statisztikai adatokat gyüjtsék össze s záros határidő alatt terjesszék fel. Az adatgyüjtés szempontjából figyelembe veendők a következő szolgálat-adók: gyárak, kereskedelmi vállalatok, bankok, biztositó társaságok, szállitási vállalatok, gyógyszertárak, magán gyógyintézetek, magán tan- és nevelő intézetek, szinházak és egyéb szórakozást nyujtó vállalatok, időszaki nyomtatványok kiadói, magán bizományi üzletek, mező- és erdőgazdaságok, bánya- és kohóvállalatok, takarékpénztárak, ellátási és betegsegélyző egyletek, takarék és fogyasztási szövetkezet, kereskedelmi és iparkamarák, ipari szövetkezetek, ügyvédek, közjegyzők és oly magánosok, akik titkárokat, nevelőket stb, alkazmaznak. A számláló lapok két félák, az egyiket a szolgálatadó, a masikat az alkalmazottak külön-külön töltik ki.

* **Rendőri hirek.** *Szabad a kóborgó ebek és macskák irtása.* Tegnap egy rendelet érkezett a főkapitányi hivatalhoz, mely azt a többször felmerült kérdést dönti el, hogy szabad-e meglőni a kóbor ebeket és macskákat. Erre nézve azt hozza a közönség tudomására, hogy ez állatokat, minden földtulajdonos, saját területén elpusztithatja, de csak lőfegyver használata nélkül. — *Rendelet az ebekre.* A nagyváradi főkapitányi hivatal szigoru rendeletet bocsájtott ki, hogy az ebek negyven napig kötve tartassanak. A rendelet átszegése, szigoru büntetést von maga után. — *Vásári lopás.* Megérkeztek ismét a vásárok enyves kezü vendégei s bár még csak a napokban kezdődik a nagyvásár, megkezdték működésüket. Tegnap Kepes Márton petneházi lókereskedő értékes kabátját csenték el. A tettes ismeretlen. — *Meglopott kovácslegény.* Tomkó József kovácslegény, a mühelyben dolgozott. Ez alatt valaki behatolt lakására és onnét egy bőröndöt, mely ruhanemüekkel volt tele, elemelt. Tomkó hazamenvén észrevette a lopást, azonnal jelentést tett a rendőrségnél. A gyanu egyik társára irányul.

x **Őszi idényre** legujabb angol és francia divatczikkek, ugy szintén férfi és gyermek ingek, harisnyák, zsebkendők, nyakkendők, férfi és női kesztyük legnagyobb választékban kaphatók *Roth M. utóda* kalap és férfidivat üzletében, ugyanottan eredeti karlsbaldi czipők kaphatók. 3—10

x A jelenlegi sanyaru gazdasági viszonyok mellett, a magyar gazdaközönség birtokát a viszonyoknak megfelelő értéküvé és jövedelmezőségüvé csak egy magas összegü, de előnyös feltételü törlesztéses kölcsönnel teheti, s ugyan csak egy ily törlesztéses kölcsönnel érheti el, hogy szemben a már-már elviselhetetlen közterhekkel, gond nélküli életet biztositson magának. Azok igénybe vételénél azonban nagy gond forditandó arra, hogy az ügy elintézése kire bizatik. Gombamódra szaporodnak hazánkban az ágensek, a kik legkedvesebb kötelességüknek azt tartják, hogy önmaguk előnyére a gazdát megkárositván (gyakran koldusbotra juttatván) a minden tekintetben feltétlen bizalmat érdemlő vállalatoktól is elidegenitsék. Azért ajánljuk mindenkinek, a ki törlesztéses kölcsönt óhajt felvenni, hogy forduljon közvetlenül az »Ingatlan- és Jelzálog-Forgalmi-Intézet«-hez (Budapesten, VI. ker., váczi-körut 39.) mint a mely vállalat a legszélesebb alapokon dolgozva, s kiterjedt összeköttetésekkel rendelkezve, ingatlanokra törlesztéses kölcsönök kieszközlését a legmegbizhatóbb és legelőnyösebb módon képes foganatositani, már annál is inkább, mivel üzletköre kizárólag az ilyen tranzaktiókra van berendezve, s az egyetlen is hazánkban, a mely kellő szakértelemmel és szigoruan szolid elvek szerint — szakemberek által — vezettetik.

Nagyvárad város közügyei.

A közvilágitás fejlesztése.

Közvilágitásunk alig fejlödött a gázvilágitás berendezése óta. Majdnem három évtized kellett ahhoz, hogy az intéző körök belássák, miszerint Nagyvárad város tulnyomó részben nincs közvilágitással ellátva, már olyan értelemben véve, a mely megfelel a világitás elnevezésének. Nagyon helyesen fejezte ki magát nem rég egyik városi főhivatalnok, hogy a petroleum világitás semmi más, mint a város által kidobott pénz, minden haszon nélkül való kiadás.

Nemrégen megemlékeztünk a városi szépészeti és közlekedési szakbizottság azon határozatáról, hogy a közvilágitás fejlesztését ajánlja a városnak. Mivel az 500 gázlámpa mellett hasonlithatlanul nagyobb azon terület, a melyen petroleum lámpa pislog éjjelenként, már az óriási berendezési költség miatt is lehetetlen a gázvilágitást a város egész területére kiterjeszteni; miért is azzal bizták meg a főmérnököt, hogy a jelenleg gázzal világitott területeken kivül a petroleummal világitott utczákat ossza két zónába. Az első zóna vagy körzet azon utczákat ölelje fel, a melyekre forgalmi s más szempontokból a gázt bevezetendőnek tartja. Az ezen kivül eső utczák és terek, kényszerüségből, továbbra is petroleum lámpákkal világittatnak.

Busch Dávid főmérnök már elkészitette a megbizáshoz képest a gázvilágitás fejlesztéséhez a tervezetet. E szerint a következő utczákra javasolja a gázvilágitást bevezetni:

V.-Olasziban:

A vasuti indóháztól a szeminárium sikátorán keresztül az Ujsorig, hol a meglevő gázcsővel kapcsoltatnék össze; Hidegser-utczán a vasuti hidig, Kálvária-utczán szintén a vasuti hidig; Nagy-Kut-utczán, Pál-, Porond- és Lakatos-utczákon, Széles-utczán, Nagy-Fürdő-, Nagy- és Kis-Pereczes-utczán, Nagy-Párizs, József-utczán, Szigligeti-utczán, Szent János-utcza alsó részén és végül a Barátok- és Apácza-utcza közt levő 3 kis sikátoron át; a mely sikátorokat az elődök bölcsessége petroleum világitásra kárhoztatott, daczára, hogy mindenik mellett gázvilágitás van.

Várad-Ujvároson:

Timár-utczán, Nagy-Körözs-utcza alsó részén, Kaszárnya-, Nap- és Alsó-Kis-Teleki-utczákon, Vég-utczán, Gyepsoron, Gyep-utczán, Nagy-Magyar-utcza alsó részén, Kis-Magyar-utczán, a Zánsikátoron, Alsó- és Kis-Peczeutczán és a Rhédey-kertbe vezető uton.

Váralján és Velenczén:

Vámház-, Erzsébet-, Sütő-, Kis-Hid-, Bogár-, Sánez- és Nagy-Malom-utczákon; Nagy-Szőllősutczán ki az állomásig és Kolozsvári-utczán végig.

Az uj hálózat kellő táplálására a gázgyárt fejleszteni kell s egy teljesen uj főcső bevezetése elkerülhetetlen.

Születési és halálozási statisztika.

Legutolsó kimutatásunk óta (szeptember hatodikától kezdve) a nagyváradi állami anyakönyvvezetési hivatalhoz, a következő születési és halálozási esetek lettek bejelentve:

Született öt leány, tizenhét fiu; — összesen **huszonkettő**.

Meghalt: három nő és tizenhárom férfi; — összesen **tizenhat.**

E héten tehát **hat** emberrel szaporodtunk.

Az ez idő alatt elhaltak névsora a következő:

Varga Róza, Szabó József, Rácz András, Rácz Katalin, Némethy Béla, Stern Izidor, Bárány János, Bondár Ferencz, Balogh Péter, Schvartz Miksa, Fenyődi Antal, Fraencz Mihály, Kerekes Sándor, Mónus Károly, Nagy Sándorné, Hönigsberg Albert.

TANÜGY.

Növendékek létszáma a nyilvános zeneiskolában. A nyilvános zeneiskolában folyamatban levő beiratkozások határidejét az igazgatóság tudvalevőleg meghosszabbitotta, hogy az egy osztálybeli tanulók csoportosulhassanak. Beiratkozott eddigelé rendes tandijfizető növendék 24, — és pedig 15 a hegedü előkészitőbe, 5 a zongora előkészitőbe, 3 a hegedü felsőbb osztályaiba, 1 a czimbalomra. Ezenkivül tandijkedvezményért folyamodott tiz. Az igazgatóság az 1 osztálybeli gymnásiumi, reál, vagy polgári iskola tanulók részére külön órákat jelölni hajlandó s igy mindenik növendék csoport a saját viszonyaihoz legalkalmasabb időben járhat a tanórákra. Jelentkezések folyton folynak R é z Mihály igazgató irodájában, a hol bővebb értesités nyerhető.

Alsófoku keresk. iskola. A nagyváradi rendőrkapitányi hivatal mint első foku iparhatóság ez uton is felhivja mindazon kereskedőket, kik tanonczokat tartanak, hogy tanonczaikat az alsófoku kereskedelmi iskolába annyival inkább irassák be, mivel ellenesetben szigoruan büntettetni fognak.

Ipariskolai beiratások. Az ipariskola rendes tanfolyamán a beiratások szeptember hó 5—15-ig eszközöltetnek a közs. polgári iskola helyiségében és pedig vasárnaponként d. e. 9—12-ig, hétköznapokon mindenkor d. u. 5—7-ig.

A tanitás szeptember 17-én veszi kezdetét. Tandij 1 forint 9 kr. mely a beiratáskor fizetendő. Az ipariskola téli tanfolyamán a beiratások október hó 26—31-ig eszközöltetnek s a tanitás november hó 5-én veszi kezdetét. Tandij 2 frt 9 kr. Rajz oktatás alól felmentve vannak: a borbély, cserepező, gubás, hentes, kalapos, kéményseprő, kefekötő, kötélverő, kövező, mészáros, molnár, nyomdász, pék, reszelővágó, szappanos, szitás, és timár tanulók. Felhivatnak a t. mester urak, hogy tanonczaikat fenn megjelölt határidő alatt mulhatatlanul beirassák, mert ellenkező esetben a mulasztók az ipartörvény megfelelő §-a értelmében 20—200 forintig terjedő pénzbirsággal büntettetnek. Hogy az iparos mester urak kivánalmai iskola hallgatás idejének megállapitásánál az igazgatóság által lehetőleg figyelembe vehető legyen, óhajtandó-, ha a tanonczok mestereikkel egyetemben jönnek a beiratáshoz. A tanulók utólag egyik osztályból a másikba nem lesznek átiratathatók. Nagyvárad 1896 szeptember. 5. Ifj. R i m l e r rendőrkapitány.

EGYESÜLETEK.

A „Szigligeti-társaság" tisztikarának és választmányának t. tagjait van szerencsém f. hó 13-án, azaz ma, vasárnap délután 4 órakor a Gazdasági és Iparbank igazgatósági szobájában tartandó választmányi ülésre tisztelettel meghivni.

Tárgysorozat:

1. Elnöki bejelentések.
2. Folyó ügyek.
3. Intézkedések Blaha Lujza urnő fogadtatása tárgyában.
4. Esetleges inditványok.

Nagyvárad, 1896. szeptember hó.

Rádl Ödön,
társ. elnök.

A **Berettyó-társulat közgyülése.** A »Berettyó vizszabályozó és ármentesitő társulat« szeptember hó 26-án délelőtt 9 órakor tartja rendes őszi közgyülését. Előzőleg, szeptember 25-én délután 3 órakor a társulat választmánya ülésez, amelyen a közgyülés elé ügyeket készitik elé.

A **nagyváradi kerületi betegsegélyző pénztár** folyó évi szeptember hó 13-án, délelőtt 10 órakor saját helyiségében (Kert-utcza, Kutiák-féle házban) igazgatósági ülést tart, melynek tárgysorozata a következő:

1. Két jegyzőkönyvhitelesitő megnevezése. 2. Az 1896. évi augusztus hó 2-án tartott rendes igazgatósági ülésről felvett jegyzőkönyv bemutatása. 3. Az 1896. augusztus hó 21-én tartott szükebb körü bizottság határozatainak bemutatása jóváha-

gyás iránt. 4. A nagyméltóságu kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak 52186/896. számu leirata a kedvezményes vasuti jegyek megtagadása tárgyában. 5. Az érmihályfalvai és nagylétai dohánybeváltó hivataloknál foglalkoztatott munkások bevonása iránt tett intézkedésekről jelentés. 6. Az érmihályfalvai ügyek rendezéséről szóló titkári jelentés és ennek alapján történő kinevezések. 7. Sarkadi Ignácz titkár jelentése a margittai járás rendezéséről, orvosok, bizalmi férfiak kinevezéséről. 8. Jakits Ferencz derecskei és Rikli Mária nagyváradi lakos önként belépő tagul jelentkezik. 9. Titkár jelentése a tagállományról és pénztári forgalomról. 10. Inditványok- 11. Egyéb időközileg beérkezett folyó ügyek.

L á n g József ig.-elnök felkéri az igazgatóság tagjait, hogy az üléseket pontosan látogatni sziveskedjenek, nehogy az ügykezelési szabályok 17. §-ának intézkedését kelljen a felügyeletet gyakorló iparhatóságnál kérelmezni.

Felolvasàs a várad-velenczei Népkörben. Az ujonan szervezett várad-velenczei »Népkör«, mint értesülünk, készül a téli időszakra, hogy a hosszu estéken minél több szórakozást nyujtson tagjainak. A szokásos farsangi tánczestélyen kivül felolvasó estélyeket rendez saját helyiségében, a melyek után táncz is lesz. Az első felolvasást októberben tartják.

MULATSÁG.

A nagyváradi ipartestület ifjuságànak önképző egylete 1896. szeptember 27-én (Vasárnap) a »Fekete Sas nagytermében az egylet gyarapitására dal-, szavalat-, nagy nemzeti zónaposta- és tánczczal egybekötött *zártkörü szüreti ünnepélyt* rendez. Az ünnepély sorrendje, 1. Felvonulás a szüretre jelmezben, dallal és zenével. 2. Költemény: Szalóki Elektől. Szavalja: Tunyogi Vilma k. a. 3. Égetik a magyar zászlót, költemény Jakab Ödöntől: Szavalja Nagy János ur. Zónaposta levelezés. Szabad lopás. Próbaházasság. Táncz. Tudnivalók: 1. A község birósága által adatik tudtára mindenkinek, hogy ugy a szőlős-kertben, valamint a gyümölcsösben szabad a lopás; de minekutána a pésztoroknak kötelességökké tevődött, hogy a tolvajt sajátkezüleg elcsipni neáttallanák, tehát a mely személyt a lopáson rajta csipnek és megbirságoltatásnak a czéljából a küszégi biróság elé viendeni fogják. 2. A szabad lopás kezdete dobszóval lészen mindenkinek tudtára adva. 3. Azon hölgyek között, kik a zónapostán legtöbb levelező lapot kapnak, ajándék tárgyak fognak kiosztatni. 4. A megkötött házasságokról esketési bizonyitvány állittatik ki s azon hőlgy, ki a legtöbb esketési bizonyitványt mutatja föl: egy értékes ajándéktárgyat kap.

SZINHÁZ.

Brigitta.

(Első izben 1896. szeptember 12-én.)

Vége felé a szinidénynek került bemutatóra Ferrier és Mars uj operettje, a »Brigitta«. Első sorban a zenekar összevágó előadása keltett figyelmet, mely a jóizü librettóhoz irt zenét adta elő szabatosan. A szöveg egy szabadságolt hadnagy kalandjait adja elő, néhol kissé meglepő fordulatokkal, de mindenütt leleménynyel és sohasem unalmasan. Mindvégig jóizü dolog az uj operett szövege, szellemes zenéje, melyet Serpette és Roger irtak, uj dolgokat nem tartalmaz, de fülbemászó, kedves zene alkalmazkodik a szöveghez.

A darabot nagy közönség nézte végig s jól mulatott az előadáson, mely sikerült volt.

A czimszerepet S. Áldor Juliska énekelte s játszotta vervvel, nagy jó kedvvel s mert hangját mérsékelte, hatást ért el. Nemcsak énekével akart hatni, hanem eleven játékával is és ez érdeme.

M e g y e r i Dezső (Bretigy) szokott finomságával s élénkségével ért el nagy hatást. V e n d r e y pompás chamoisel volt, derültséget keltve nem egy izben komikumával. L á n y i Edith (Hortense) kedves jelenség volt, élvezhetően énekelt, s játszott. F o r r a i Ferike (Miccole) tőle szokatlan fürgeséggel mozditotta elő a darab sikerét. Kassay (Castell) hatásosan énekelt szép bariton hangjával. A többi szereplők s a kar hozzájárultak az est sikeréhez.

sz. d.

Blaha Lujza fölléptei.

A nemzet csalogánya, a legigazibb, legmagyarabb müvésznő, a magyar népszinmüvek megteremtője, B l a h a Lujza már a napokban itt lesz, hogy elbucsuzzék a nagyváradi közönségtől. Debreczen—Nagyvárad, eme két város nevéhez füződnek az ő legszebb emlékei, itt fejlődött, müvészi egyénisége itt bontakozott ki s egyenesen innét vitték fel Budapestre, hol egy csapásra meghóditotta nemcsak a főváros, hanem az egész ország közönségét. Debreczentől ma a tavasszal elbucsuzott, még pedig olyképpen, hogy n é g y bucsu vendégjátékra ment s k i l e n c z e t kellett játszania a debreczeni lelkes közönség hő óhajára.

Megyeri igazgató még a tavasszal fölkérte a nagy müvésznőt nagyváradi bucsu vendégjátékokra, a ki akkor igéretet is tett hogy jönni fog s most váltja be szavát. Három darabban fog föllépni, három külömböző alakot fog bemutatni. »Piros bugyelláris« hires Török biróné szerepét, a tüzről pattant magyar menyecskét emez ideálját, »Náni«-ban a szerelmes kedves sváb leányt, végül: »Madáme Sans-Géne«-ban a czimszerepet fogja itt játszani, mely szerepével oly óriás sikert aratott a fővárosban pompás drámai alakitásával. Jegyek a Blaha előadásokra ma reggel már árusittatnak a szinházi pénztárnál a szokott időben. Helyárak: Alsó páholy 6 frt. Felső páholy 4 frt 50 kr. Támlásszék I—VII sor 1 frt 50 kr. IX—XI sor 1 frt 20 kr. Zártszék 90 kr. I em. I. sor 75 kr. II. sortól 60 kr. Földszinti állóhely 60 kr. Katona és diák-jegy 45 kr. Közép-karzat 45 kr. Oldalkarzat 30 kr.

—

Heti müsor.

H é t f ő: *Brigitta.*

K e d d: *Angot:*

S z e r d a: *Piros bugyelláris.* B l a h a L u j z a I-ső föllépte.

C s ü t ö r t ö k: *Náni.* (B l a h a L u j z a II. v. föllépte.)

P é n t e k: *Szókimondó asszonyság* (B l a h a L u j z a III. v. föllépte.)

S z o m b a t: *Századvégi leányok.* I-ször.

V a s á r n a p: *Vereshaju.*

Igazságszolgáltatás.

Az utolsó felvonás. Szörnyü pártfogója volt a szinészetnek Horváth Ödön müórás; a mindenki emlékszik még az esetére. A »szegény tatár« regényekről még egyszer megemlékszik a világ, aztán mintha nem is lett volna *Horváth* Ödön vagy örök idő óta hentes bolt lett volna a regény szinhelyén! Azóta a regény hős fejében is elpattant egy rugó s még ő Felségéhez is folyamodott váltó aláirás végett. Holnap feleleveniti a törvényszék e regényt, melynek következménye volt a *hamis bukás.* Többször volt már elhalasztva a végtárgyalás, holnap végre meg fogják tartani. Tanuként be van idézve a volt feleség, Sugár Berta is, a Leszkay szintársulat volt primadonnájának testvére.

Törvényszéki végtárgyalások. A nagyváradi kir. törvényszék büntető ügyi osztálya, holnap nyilvános ülést tart, melyen a következő ügyek kerülnek végtárgyalás alá:

Zsarolás vétségével vádolt *Grünvald* Gyula bünügye.

Csalás büntettével vádolt *Popper* Manó bünügye.

Vétkes bukás vétségével vádolt *Horváth* Ödön bünügye.

Emberölés vétségével vádolt Lőrincz Vaszali bünügye.

Sulyos testi sértés vétségével vádolt Bürle János bünügye.

Az ülésen *Millye* Gyula elnököl. Jegyző: Ifj. *Kocsán* János.

———

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1896. május 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8^{43} regg., 2^{37} éjjel, személyvonat 11^{32} d. e., 2^{22} d. u. és 4 éjjel.	**Budapest-Püspökladány** felől gyorsvonat 7^{08} este, 2^{11} éjjel, személyvonat 3^{42} d. u., 1^{4} éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7^{15} este, 2^{18} éjjel, vegyesvonat 1^{22} d. u., személyv. 3^{58} délután, 2^{06} éjjel.	**Kolozsvár** felől gyorsvonat 2^{30} éjjel, 8^{38} regg. személyvonat 10^{44} éjjel 11^{17} d. e. vegyesvonat 8 reggel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10^{20} d. e., 4^{25} d. u., vegyesvonat 7^{80} este.	**Arad-Szeged-Csaba** felől vegyesvonat 8^{30} r., személyvonat 9^{32} d. e., 5^{30} d. u.
Belényes-Vaskóh felé vegyesvonat 4^{25} reggel, 1^{48} d. u.	**Vaskóh - Belényes** felől vegyesvonat 11^{05} d. e. 9^{09} este.
Érmihályfalva felé vegyesvonat 6^{50} r., 4^{35} d. u.	**Érmihályfalva** felől vegyesvonat 8^{20} r., 9^{14} este,
Ósi-Kót-Gyoma felé személyvonat 7 r., vegyesvonat 1^{40} d. u.	**Gyoma-Kót-Ősi** felől vegyesvonat 10^{05} d. e, személyvonat 8 este
Püspök- és Felix-fürdőbe 8^{39} reggel, 4^{45} d. u., 7^{20} este, 6^{40}* reggel 2^{05}* d. u. 9^{10}* este.	**Püspök- és Felix-fürdőből** 10^{10} d. e., 6^{20} este, 8^{55} este, 8^{15}* reggel 3^{37}* d. u., 10^{54}* este.

* A csillaggal jelöltek csak vasár- és ünnepnapokon közlekednek.

REGÉNY-CSARNOK.

A forgácskisasszony.

— Elbeszélés. — 6

Irta: **VALNICSEK BÉLA.**

A kastélyba egyszerre érkeztek mindaketten s mire a hintó kerülővel megállott, Gyula már ott termett, hogy kisegitse a nővérek egyikét a kocsiból. Arról az oldalról lépett a kocsihoz, melyiken Mariska ült. Feléje nyujtá kezét s az özvegy rátámaszkodva, kilépett.

— Nem fáradt el a gyaloglásban?

— Nem. Mindennap megteszem azt az utat és nem is olyan hosszú.

— Van-e sok betege?

— Sok éppen nincs, hanem van most egy nagy betegem, ki már a végét járja. Délután is fel kell majd keresnem; öreg asszonyka a szegény s bármely pillanatban meghalhat.

— Délután is elmegy hozzá? Pedig számitottunk önre, hogy kilovagoljunk az erdőre.

— Igen sajnálom, hogy az egyszer nem tehetek eleget. Kötelességem másfelé szólit. Az asszonyka nagy beteg és szüksége van rám.

— No majd máskor.

A fiatalember ráhagyta, hogy majd máskor. Aztán arról gondolkozott milyen kár, hogy nagy betege van. Ha nem volna, pompásan tölthetné délutánját a hölgyekkel. De hát első a kötelesség s ezzel szemben minden egyéb háttérbe szorul.

Bérczyék gazdatisztjükkel mentek ki az erdőre és Sanyi bácsi minden valamire való helyét megmutatta az erdőnek. A hölgyek többször csudálkozásukat fejezték ki s különösen egy nagy meredek szikla vonta magasra figyelmünket. A szikla előtt tátongó mélység terült el, de másik oldaláról nagyobb fáradság nélkül is fel lehetett rá jutni. Fejében kis asztal volt, körülötte padok. Az asztaltól nem messze szép márvány kereszt állott.

— Fel lehet oda menni, kérdé Ida a gazdatisztet.

— Nagyon könnyen; talán ohajtja látni.

Igen, menjünk fel.

A kis társaság megindult.

— Mennyi idő alatt érünk fel, kérdezte Mariska?

— Husz percz alatt fönn vagyunk. Kis kerülőt kell tennünk.

— Van valami jelentősége is annak a keresztnek?

— Igen; én állitattam fel a gróf engedelmével. A dolog ugy történt, hogy egy alkalommal boldogult nőmmel — mikor Gyulánk 3

esztendős volt — kirándultunk oda, s magunkkal vittük ujfundlandi kutyánkat is, a hatalmas czézárt.

Nőm kézi munkával foglalkozott, én pedig ujságot olvastam; Gyulánk Czézárral játszott. feleségem és én annyira belemélyedtünk a dolgunkba, hogy nem is vettük észre, mikor Gyula a szikla széléhez tipegett, a Czézár meg nyomába. Egyszerre éles sikoltást hallunk, oda sietünk, hát a Gyulánk leesőben volt s csak a hatalmas kutya mentette meg életét. Nadrágjánál tartotta fogva, különben a mélységbe zuhan.

Akkor vittük fel először a kis Gyulát, de utoljára is; a feleségem még a tájékától is fél a sziklának, a Czézárt pedig azóta agyon-beczézgettük.

Ezek elmondása közben felértek a magas szikla tetejére s most bámultak csak igazán. Gyönyörü kilátás esett onnan; Szent-Györgyöt tisztán lehetett látni s a kastélyból oda vezető ut, mint valami kigyó húzódott végig a szántóföldek között.

Bérczyék közelebbről is megnézték a keresztet, melynek sok látogatója lehetett, mert a talpköve tele volt firkálva. Volt ott mindenféle vezeték, kereszt név: Szemes Erzsike, Etelka. Bolgár Gyula, Hegyesi Károly stb.

Ida is sorba olvasta a neveket s mikor a Hegyesi nevére akadt, belesápadt, mit a többiek nem vettek észre.

Később Ida igy szólitotta meg Sanyi bácsit: Mondja csak, Bolgár úr, hogyan került ide Hegyesi Károly neve, olyan ismerősnek tünik fel?

— Gyula fiamnak jó barátja. Néha el-el látogat hozzánk, itt lakik a szomszéd városban, Zebegényben.

— És Gyula úr is megszokta őt látogatni?

— Ő már ritkábban, mert nem szivesen megy Zebegénybe. Van ott több ismerőse, kikkel együtt iskolázott, hanem csak Hegyesi Károlyival van jobb viszonyban. A többit nem sziveli; mert nagyobbára lumpok és ők sem szeretik Gyulát. Vadembernek csufolják, mert oly magába vonúlt.

— Vadembernek? és ő nem haragszik ezért a kifejezésért?

— Gyula nem törődik velük. Tudja, kit értenek vadember alatt. Aki nem lumpolja át az éjszakákat, hölgyekkel szemben megtartja az illemet. Nem sajátitja el azt a lehütő, üres társalgási modort, mely csak ugy hemzseg a bókoktól.

Ilyen előttük a vadember. Ez bizony magam is jobb szeretem, ha ilyen vadember a fiam:

— Igaza van, Bolgár ur; teljesen egy nézeten vagyunk önnel.

Azután haza felé indultak kirándulásukból.

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

Képviselőház elnapolása.

Budapest, szept. 12. (Saját tudósitónk távirata.) A képviselőház a jövő héten nem tart ülést; legközelebbi ülés szeptember huszonegyedikén (21.) lesz.

A kanzel-paragraf és a püspöki kar.

Budapest, szept. 12. (Saját tudósitónk távirata.) A kormány a herczegprimással tárgyalásokat folytat a kanzel-paragraf ügyében. Mint hirlik, Vaszary Kolos biboros kijelentette, hogy a püspöki kar legközelebb egybegyül és határozni fog ebben a kérdésben.

Király a hadgyakorlatokon.

Przemisz, szept. 12. (Saját tud. távirata.) Ő Felsége ma ide érkezett és nagy óvácziókkal fogadtatott. Azután kiment a lipoviczai barak-táborba; később megtekintette a gyakorlótért. Az időjárás addig kedvezett, utóbb azonban esősre változott.

Egy herczegnő katholizálása.

Róma, szept. 12. (Saját tud. távirata.) A pápa megbizta Strossmayer diakóvári püspököt, hogy Helena, montenegrói herczegnőt és az olasz trónörökös aráját a kath. egyház kebelébe átvegye. Strossmayer püspök személyesen ismeri a montenegrói fejedelmet, a kit annak annak idején reábirt, hogy egyezményt kössön a Szentszékkel.

Ujabb forrongás Sztambulban.

London, szept. 12. (Saját tud. távirata.) A fanatikus mohamedánok körében nagy az elégületlenség amaz engedmények miatt, melyeket a szultán a krétai kereszténynek tett. Hir szerint Konstantinápolyban a szultán lemondásáról beszélnek, sőt azt állitják, hogy összeesküvést fedeztek föl, mely a szultán élete ellen tört. Nincs kizárva a lehetőség, hogy a török tartományokban a fanatikus mohamedánok ujabb mészárlásokat rendeznek a keresztények ellen.

A fuzio.

Budapest, szept. 12.(Saját tud. táv.) Jól értesült oldalról értesülök, hogy gr. Apponyi Albert Ipolyságon, hová Zichy Jenő gróffal több képviselő kiséretében utazik, a leghatározottabban nyilatkozni fog a fuzió ellen. Ha ez bekövetkezik, akkor a nemzeti párt kettészakadása sem fog elmaradni.

Uj orosz külügyminiszter.

Pétervár, szept. 12. (Saját tud. táv.) Az orosz czár magához Kopenhágába hivatta gróf Kapniszt, bécsi orosz nagykövetet. Siskin, a külügyminiszter ideiglenes vezetője, tegnap ide visszatért s átvette az ügyek vezetését. Gróf Kapniszt Kopenhágából egyenesen ide érkezik, de csak októberben veszi át a külügyek vezetését, miután a czár vissza fog térni párisi utjából.

KÖZGAZDASÁG.

A borhamisitásról.

A müborról, mely szőlőt soha se látott, itt nem szólunk. A hamisitott borokról tárgyal a következő czikk.

Hamisitott bornak nevezzük mindazon bornéven forgalomba bocsájtott folyadékokat, a melyek a természetes borok alkatrészein kivül, még más alkatrészeket is tartalmaznak. Ez alkatrészek alá sorolhatjuk a szalicilsavat, a burgonya czukrot s a mesterséges festőanyagokat. A kénsavat nem vehetjük ide, mert az ha ugyan nem is alkatrésze a természetes bornak, de használata megengedhető, de csak kicsinyben, mert a pincze kezelésben nélkülözhetetlen. Hamisitott bor továbbá, melyben meg van ugyan minden alkatrész, de nem természetes arányban. Ide tartozik a nagymérvü vizzel való higitás s a tulságos alkoholozás. Azonkivül legjobban hamisitott folyadék az olyan, a mit már mübornak is nevezhetünk — melyhez a higitás után a »szükséges alkatrészek« vannak keverve.

1. Idegen alkatrész a szalicilsav, melyet a gyenge boroknak betegségektől való megóvására s szállitásra alkalmasra tételére használnak. A szalicilsav az egészségre ártalmas igy tehát annak használata tiltva van.

2. A burgonyaczukor, melyet kereskedésekben is árulnak s a mely keményitőből készül s tévesen szőlőczukornak is neveznek. Ez a czukor nem azonos a szőlőben előforduló czukorral, a mennyiben csak egy alkatrész van meg benne a szőlőczukorból. Magának azon anyagnak, mely a burgonya czukorban meg van a szőlőczukorból, alkalmazása ellen nem lehet kifogás, sőt némely esztendőben, mikor a szőlőben kevés a czukor, még ajánlatos is lenne. De a burgonya czukor tartalmaz 10—30 százalék olyan más anyagot is, mely előidézheti a bomlást és rothadást, igy tehát az egészségre is ártalmasak lehetnek. Minthogy ez az anyag a borban megmarad, tehát használata tiltva van.

3. A festőanyagok, melyek a borok festésére használtatnak, köztük jelesen a vörös bor festésére a növényi eredetü festőanyag, mint az alkörmös, málvya, áfonya, bodza s az utóbbi időben felfedezett anolin festőanyagokra, már mostan nem is lenne szükség, mert terem igen nagy festő anyaggal biró szőlőfaj, mely feleslegessé tenné azok használatát. Mindazonáltal mégis használják. A növényi festőanyagokat mivel majdnem megegyeznek a szőlő festőanyagával, még szabadna használni, de már az anolin festőanyagokat, különösen a fuchsin, savfuchsint karamel az egészségre ártalmas volta miatt használni nem szabad.

4. A kénessav, mely a pinczekezelésben nélkülözhetetlen kitünő konzerváló tehetsége miatt s mert különösen a borokat a legtöbb betegségtől megóvja, az egészségre káros ugyan, de azért annak csak kis mennyiségbeni használata, nélkülözhetetlen volta miatt meg van engedve.

Az itt leirt anyagokkali kezelése a bornak a kénsav kivételével hamisitásnak mondható.

Vannak ezután még a vizzel higitott s nagyon alkoholozott borok, melyek nagyon el vannak terjedve s el lehet mondani, hogy legalább 90 százaléka a hamisitott boroknak ide tartozik, mert ez a legegyszerübb mód, — ugyanis, majdnem felerészben (30—40%) annyi vizet hozzáadni, mit a bor s a szesztartalmat pedig spirituszszal növelni kell s a bor megszaporodott. Igen igy megszaporodik s a tulajdonos jövedelme több lesz. S tényleg ez nagyon is el van terjedve, mert sok helyen adják elénk, mint »asztali bort.« Ez ugyan nem tehet kárt az egészségben, de végtére is még is csak hamisitás s csak a közönség lesz az »élvezetben« megcsalva a tulajdonos hasznára, mert mi jól megfizetjük a vizet is épugy, mintha az Isten által adott tiszta hegy levét innánk.

A bor alkatrészeinek mikénti százaléka a viz és a hozzákeverés által még meg is zavarodik s mi már akkor csak pancsot iszunk nem a természet által adott, annyira kedvelt, megénekelt nedvet. *G—r.*

—

Kőbányai sertéspiacz megnyitása. Nagyvárad város kapitányi hivatala a földmivelésügyi m. kir. miniszter 56200—896. sz. leirata folytán közhirré teszi, hogy a kőbányai piacz f. évi október hó 15-étől megnyittatik és ezen naptól kezdve magyarországi származásu sertések ezen piaczra szállithatók. Nagyvárad, 1896. szeptember 10-én. Ifj. Rimler, rendőrkapitány.

Árpavásár. S.-A.- Ujhelyről sürgönyzik: A zemplén- megyei gazdasági egyesület által tegnap és ma rendezett s Andrássy Sándor gróf elnök által megnyitott első árpavásár várakozáson felül sikerült. Bejelentetett 17450, eladatott 4260 métermázsa. Minimális eladási ár 5 frt 85, maximális 7 frt. Husz idegen sörgyáros és terménynagykereskedő is megjelent. A vásárt ezentul évenkint augusztusban megtartják.

Uj vasut Biharmegyében. Bihar vármegye minden nagyobb pontja össze van vasutvonal által kötve Nagyváraddal, csupán Tenke és vidéke van arra utalva, hogy az ősi, tengelyen való közlekedés utján érintkezzék a vármegye góczpontjával. Kilátás van rá, hogy nemsokára prüszkölő gőzparipa könnyiti meg a forgalmat a megye egy nagy vidéke és Nagy-Várad között. A kereskedelemügyi miniszter ugyanis egy évre meghoszabbitotta a Paikert Henrik seprősi földbirtokosnak egy Nagyváradtól Kis-Jenő aradmegyei községig vezetendő helyiérdekü vasut előmunkálataira adott engedélyt. A gőzmozdonyu vasut a nagyváradi állomástól Tenkén át az arad-csanádi vasutak Kis-Jenő állomásáig futna; ezen vonalból Tenkénél elágazólag Bokszeg-Bélig is vezettetnék.

Ezenkivül előmunkálati engedélyt adott 1 évre a miniszter ugyanezen földbirtokosnak a tenkekisjenői vonalból Seprősnél kiágazólag a cseröi állomásig vezetendő vasotvonalra.

A zsidó ünnepek respektálása. Budapest főváros tanácsának kérelmére megengedte, hogy a budapesti heti nagy marhavásárt szeptember hó 17-ike helyett szeptember 16-án tartsák meg.

Terménytőzsde.

Budapest, szeptember 12.

Buza tavaszra, bácskai	6.82
» tavaszra, északi	6.82
» szeptember-októberre, bácskai	7.11
» szept.-okt.-re északi	7.13
Rozs tavaszra bácskai	6.16
Rozs tavaszra, északi	6.18
Tengeri, junius-juliusra, bácskai	3.91
» jun.-jul.-ra, északi	3.92
Repcze augusztus-szeptemberre, bácskai	11.20
» aug.-szept.re, északi	11.25

Bécs, szeptember 12.

Buza tiszai	7.50—7.80
» bánsági	7.15—7.70
« bácskai	7.15—7.55
» szokványáru őszre	7.19—7.21
Buza szokványáru tavaszra	7.55—7.51
Rozs tiszavidéki	6.80—6.90
» szokványáru tavaszra	0.00—0.00
« szokványáru tavaszra	0.00—0.00
Tengeri magyar	6.25—7.75
Zab, magyar kereskedelmi	0.00—0.00

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. szept. 12.

Magyar aranyjáradék 4%	122.—
Magyar koronajáradék	99.25
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	123.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	101.50
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.50
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	97.75
Italmérési jog megváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	97.—
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	156.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	139.50
Osztrák járadék papirban	101.75
Osztrák járadék ezüstben	101.75
Osztrák járadék aranyban	123.25
Osztrák korona járadék	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	145.50
Osztrák magyar bankrészvény	955.—
Magyar hitelbank részvény	407.50
Osztrák hitelintézeti részvény	372.20
Osztrák-magyar államvasuti részvény	369.50
20 frankos arany (Napoleondor)	9.51
Német birodalmi márka	58·60
London vista	119.55
Páris vista	47.50
20 márkás arany	11.71

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Vasárnap, 1896. szeptember 13-án,
a kolozsvári országos nemzeti szinház személyzetével
két előadás.
Délután 4 órakor félhelyárakkal:

GOLDSTEIN SZÁMI,

(az uj honpolgár.)
Eredeti énekes bohózat 3 felvonásban.

Kezdete 4 órakor, vége 6-kor.

Este 7 órakor rendes helyárakkal:

A VÖRÖS SAPKA.

Népszinmü 3 felvonásban.

Kezdete 7, vége 10 órakor.

Holnap, hétfőn 1896. szeptember hó 14-én,
Este 7 órakor rendes helyárakkal:

BRIGITTA.

Operette 3 felvonásban.

Felelős szerkesztő: **CSIPPÉK FERENCZ.**

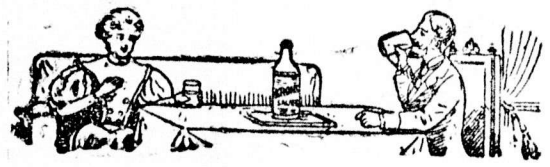

Krondorfi savanyuviz.
Stefánia trónörökösné forrás.
— **Kitünő gyógyviz,** —
kedvelt asztali viz.
Nagyváradon: **Kádár** és **Kiss, Janky Antal** és ifj. **Popper**
113 6—18 **József** uraknál kapható.

Naponta friss
csemege
és
gyógyszőlő,
a **legnemesebb Chassellas muskotály** s **Hybrid** fajokban (fehér rózsaszin, piros és kék.)
Az 1885-ik évi nemzetkö.i szőllőkiállitáson Budapesten az **»Első tiszteletdij«**-jal kitüntetve

Fehér csemege szőlő, kilója — — — **30 kr.**
Rózsa bakator. kilója — — — — **40 kr.**
Zamatos muskotály, kilója — — — **40 kr.**
Czemege szőlő, vegyitve az **összes legjobb fajokból,** kilója — — — — **34 kr.**

Rohonczy Gida világhirü
„Tisza gyöngye“
czukor dinyéjének főraktára.

Vidékre 1 kosár (5 kiló) csemege szőlő, a **legnemesebb** fajokból, **bérmentesen 2 frt.**

Kosarak, gyümölcsszállitáshoz, a **legolcsóbb** árban
Ajánlom még **tisztán kezelt, természetes**

Hegyi boraimat,

literjét 30, 38 és **46** krjával.
100 liter asztali bor 21 forint.
Kiváló tisztelettel
MERTZ NÁNDOR,
Nagyvárad, Nagy-Körös-utcza Mertz-ház.
1—3 **Telefon összeköttetés.**

3) 11—28 **Gyors és biztos segély**
gyomorbaj és annak következményei ellen!!
A legjobb és leghathatósabb gyógyszer az egészség fentartására, a nedv és vérnek tisztitására és tisztántartására és jó emésztés elyidézésére a már mindenütt ismert és kedvelt
dr. ROSA-féle életbalzsam.
A legjobb és leghatékonyabb gyógyfüvekből leggondosabban elkészitve, igen hatásosnak bizonyult emésztési nehézségeknél, gyomorgörcsnél, étvágytalanságnál, savanyu büfögésnél, vértolulásnál, aranyeres bántalmaknál stb. stb. Ezen kitünő tulajdonságainál fogva, biztos és jónak bizonyult háziszerré vált.
Ára egy nagy üvegnek 1 frt, kis üveg 50 kr. Több ezer elismerő és dicsérőirat van kitéve szives betekintés végett.
Ovás! Csalódások elkerülése végett mindenkit figyelmeztetek, hogy minden üveg az egyedül én általam eredeti előirás szerint készitett, dr. Rosa éltető balzsama, bék kartonba van begöngyölitve, melynek hosszoldalán »Dr. Rosa éltető balzsama, B. Fragner gyógyszertára a »fekete sashoz«, Prága 205—III. fehirással van ellátva, német, cseh, magyar és franczia nyelven, homlokzatán törvényszékileg bejegyzett alábbi védjegygyel. — **Dr. Rosa életbalzsama valódi minőségben kapható a készitő főraktárában**
Fragner B., gyógyszertárában »zum schwarzen Adler« PRÁGA 205—III. szám. Budadesten **Török József** gyógyszertárában. Az osztrák-magyar birodalom valamennyi nagyobb gyógyszertára raktáron tartja ezen életbalzsamot. Ugyanott kapható:
Prágai egyetemes házikenőcs
mindennemü gyuladás, seb és daganat ellen, több ezer köszönő irat által biztos hatásunak elismert szer.
Biztos sikerrel alkalmazható gyuladásoknál, tejrekedéseknél és emlőkeményedésnél a gyermekválasztásnál: kelevényeknél, vérdaganatnál, genyesedésnél, pokolvarnál, körömdaganatnál, kézen vagy lábon előforduló körömméreg ellen, keményedéseknél, daganatoknál, mirigydaganatoknál, elzsirosodásnál stb. Linden gyuladás, daganat, keményedés a legrövidebb idő alatt meggyógyittatik; ha azonban genyedés állt be, akkor a daganat legrövidebb idő alatt fájdalom nélküli kiszivatik és meggyógyittatik.
25 és 30 kros dobozokban.
Ovás! Minthogy a »prágai egyetemes **házi kenőcs**« igen gyakran hamisittatik, mindenkit figyelmeztetek hogy eredeti aláirás szerint csakis nálam, készittetik. Az csakis akkor valódi, ha a sárga érczdobozbas a melyhe töltetik, vörös használati utasitásban (9 nyelven van nyomva) és kék kartonba, mely a fentebbi védjegygyel van ellátva, van göngyölve.
Fül-balzsam. A legkipróbáltabb és számtalan kisérlet által kitünnek bizonyult gyógyszer, nagyothallók és siketek gyógyitásánál. 1 üvegcse 1 forint.

NOVOTNY ANTAL
harang- és érczöntődéje

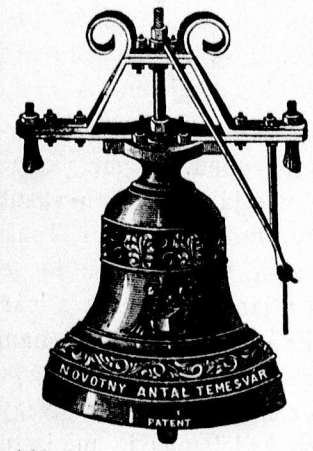

ajánlja magát a t. cz. közönségnek és községeknek minden nagyságu harangok ujra, illetőleg uj harangok és egész harangzatok előre meghatározott hangok utáni elkészitésére, ujabb modorra szerelve, több évi jótállás mellett, vertvas koronákkal, ugy, hogy az igy felszerelt harangokat könnyen és többször lehet forditani, miáltal a harang a megrepedéstől megóvatik
Különösen ajánlja az általa feltalált
többször kitüntetett, átlyukasztott szabadalmazott
harangjait, (243) 25—26
melyeknek **hangosabb, tartósabb és mélyebb hangjuk van** és gy egy 200 kgrmos egy ily 260 kgrmu haranggal egyenlő. — Ajánlom továbbá régi harangok vertvas koronával való felszerelését, vertvas harangállványokat, minden nagyságu óraharangokat. — 300 kgr. és azon aluli harangok mindig raktáron vannak.
Költségvetésekkel és képes árlapokkal dijmentesen és ingyen szolgálok.
NOVOTNY ANTAL, Temesvár, Gyárváros.

Nyomatott laptulajdonos: Szent László-nyomda-részvénytársaságnál Nagyváradon.